

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกพร โพธิ์ผละ. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ก่องแก้ว เจริญอักษร. การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์. วารสารเศรษฐศาสตร์ 9 (2 มีนาคม 2522): 36-52.
- เกษม บุญศรี. บารมีลาคิต. พระนคร: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2513.
- เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์. การสร้างค่านิยมที่ดีในสังคมไทย. วารสารวัฒนธรรมไทย. 23 (3 มีนาคม 2527): 62-76.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2549). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค, (ม.ป.ป.).
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการอภิปรายเรื่องพุทธธรรมนำการศึกษาได้อย่างไร. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี. นิบาตชาดก. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.). (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่อง ในมหามงคลสมัยฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พุทธศักราช 2539).
- คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลี้ยงเตี๋ยง. พุทธานุพุทธประวัติ ฉบับมาตรฐาน (รวมปฐมสมโพธิกถา). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเตี๋ยง, 2536.
- คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลี้ยงเตี๋ยง. พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1 ฉบับมาตรฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเตี๋ยง, 2535.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม: การวิจัยพัฒนาบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร, 2538.
- เต็มสิริ บุญยสิงห์. ค่านิยม. วารสารไทย 3 (10 เมษายน-มิถุนายน 2526): 39-42.
- ทิพากร ศิริจันทร์. การศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน ทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชา นิเทศการศึกษและพัฒนาหลักสูตร, 2540.

ทศนา แชมมณี. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2542.

ธีระศักดิ์ อัครบวร. ความเป็นครู. สำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏภูเก็ต, 2540.

ธีระพล อรุณกสิกร และคณะ, บรรณาธิการ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2540.

นาตยา ภัทรแสงไทย. ยุทธศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไอเดียเนสโตร์, 2524.

นิรมล สวัสดิบุตร. ครูกับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนประถมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ 16 (2 ตุลาคม-ธันวาคม 2530): 25-33.

นิมิตร มั่งมีทรัพย์. รายงานการวิจัย: ความรู้และทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนาในยุค โลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, 2544.

นืออน กลิ่นรัตน์. ค่านิยมของอาจารย์ในสถาบันฝึกครู. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2525.

บัญชา อึ้งสกุล. วิกฤตศีลธรรม การส่งเสริมจริยธรรมและค่านิยมที่สร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน. วารสารวิชาการ 5 (8 สิงหาคม 2545): 72-79.

บุปผา นวลละออ. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาจริยธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

ประคอง กรวรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด, 2542.

ประณีต ก้องสมุทร. ทานที่มีผลมาก มีอานิสงส์มาก [Online]. 2545. แหล่งที่มา: <http://84000.org/tipitaka/book/> [6 มีนาคม 2546]

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย รายงานผลการวิจัย ทุนรัชดาภิเษกสมโภช. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

ปิ่น มุทุกันต์, พ.ท. มงคลชีวิต ภาคที่ 3. พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2502.

พนัส หันนาคินทร์. การสร้างจริยธรรมให้แก่ นักเรียนไทย. ใน กรมวิชาการ, แนวทางการพัฒนา จริยธรรมไทย. หน้า 122-126. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.

พนัส หันนาคินทร์. การสอนค่านิยมและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิชฌเนศ, 2526.

- พรณี ช.เซนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. ภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.
- พระเทพกวี. ชีวิตนี้มีค่า. ใน สำนักงานพัฒนาคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการพัฒนา
คุณธรรม. หน้า 165-169. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.
- พระธรรมโกศาจารย์ [พุทธทาสภิกขุ]. ชุดธรรมสำหรับครู เล่ม 9 บทบาทครูกับความอยู่รอดของ
สังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิพนพาน, 2527.
- พระธรรมโกศาจารย์ [พุทธทาสภิกขุ]. บุญยิ่งกว่าบุญ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบัน
บันลือธรรม, 2543.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, 2541.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. ความรักจากวาเลนไทน์ สู่วิถีความเป็นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 14.
กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, 2538.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, 2532.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. ค่านิยมแบบพุทธ. กรุงเทพมหานคร: พลพันธ์การพิมพ์, 2527.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก,
2536.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. ชีวิตที่สมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก,
2537.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. ชีวิตที่สุขและสร้างสรรค์. (ม.ป.ท.), 2539 ก. (อนุสรณ์งาน
เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์ปกรณ์ อังศุสิงห์ ณ เมรุหลวง
หน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส 10 เมษายน 2539)
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา,
2539 ข. (พระธรรมเทศนาในการบำเพ็ญพระราชกุศลถวายพระบรมศพ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง
วันศุกร์ที่ 26 มกราคม 2539)
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. บุญที่แท้ [Online]. 2546. แหล่งที่มา:
<http://www.khonnaruk.com/html/phra/boon/boon-3.html> [5 กุมภาพันธ์ 2546]
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. ทำไมคนไทยจึงเรียนพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, 2533.

- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. ธรรมกับการพัฒนาชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, 2539 ค.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 10. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543 ก.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. พัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2530.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. พัฒนาปัญญา. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2543 ข.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. พุทธธรรม (ฉบับเดิม). พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, 2544.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ). พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. พระพุทธรูปพัฒนาคันและสังคม. โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2540.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. พระธรรมปิฎกชี้แนะความเข้าใจในบุญ-ทานตามหลักพระพุทธรูป. ข่าวสด (24 มกราคม 2542): 24.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. เรื่องของคนไทยควรเข้าใจให้ถูก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, 2539 ง.
- พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต]. ลักษณะแห่งพระพุทธรูป. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก, 2539 จ.
- พระปริยัติสารเมธี. ผู้ไม่ประมาทอย่ามโง่ตาย. ใน วิชัย ธรรมเจริญ, ธรรมศึกษาตรี. หน้า 19-21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2544.
- พระมหาบูรณะ ชาตเมธ. เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.
- พระมหาทองสุรีย์ สุริยโชโต. แนวทางการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมของเยาวชนไทยในปัจจุบัน. ใน สมาคมครูสังคมาศึกษาแห่งประเทศไทย, แนวคิดเพื่อพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนไทย. หน้า 8-17. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลิฟวิ่ง, 2533.
- พระราชวรมุนี [ประยูร ธมฺมจิตฺโต]. กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธรูป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

- พระราชวิสุทธิกวี [พิจิตร จิตตวณฺโณ]. การสั่งสมบุญด้วยการให้ทาน. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์, 2535. (พิมพ์เป็นที่ระลึกในการฉลองกุฏิกรรมฐาน วัดธรรมประดิษฐ์ ต.คูขุด อ.สทิงพระ จ.สงขลา 13 มิถุนายน 2535)
- พระราชวิสุทธิกวี [พิจิตร จิตตวณฺโณ]. พึ่งตนเอง. (แม่ชีสังวาล ศุภชัย สำนักชีวัดโสมนัส พิมพ์แจกเนื่องในอายุครบ 64 ปี 17 พฤศจิกายน 2533)
- พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. ชมรมศิษย์กรรมฐาน. ประมวลพระบรมราชาวิชาทางด้านศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2539.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก และอ้อมเดือน สดมณี. การยึดหลักทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก และอ้อมเดือน สดมณี. ค่านิยมของชนบทไทย: ค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี. สถาบันวิจัยพุทธศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2529.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, 2546.
- วลัย พานิช. แนวคิดสำหรับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ 30 (2 พฤศจิกายน 2544-กุมภาพันธ์ 2545): 64-68.
- วลัย พานิช. การพัฒนาค่านิยมในวิชาสังคมศึกษา. ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (ม.ป.ป.). (อัดสำเนา)
- วสิน อินทสระ. การพึ่งตน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เรือนธรรม, 2544.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2537.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา: การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. คู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2544.
- สมทรง ปุณฺณฤทธิ. มารยาทชาวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2539.

- สมนึก ปฏิพานนท์. การเรียนการสอนตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ แนวทางใหม่สำหรับ
ครูสังคมศึกษา "เทคนิคการสอน และการจัดกิจกรรมในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาตาม
หลักสูตรใหม่". วารสารครูศาสตร์ 30 (3 มีนาคม-มิถุนายน 2545): 92-106.
- สมบูรณ์ ศาลยาชีวิต. จิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์, 2526.
- สมศักดิ์ ขอบตรง. คำนิยมกับการเรียนการสอน. ศรีวิชัย 7(2 สิงหาคม 2526): 131-146.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำ
[Online]. 2546. แหล่งที่มา: <http://mahamakuta.co.th/study/study64/mk641.html>
[7 มีนาคม 2546]
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช [เจริญ สุวฑฺฒโน]. ทศบารมี ทศพิทธราชธรรม.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532. (วัดบวรนิเวศวิหาร ขอพระราชทาน
ถวายเฉลิมพระเกียรติ ในมหาอุดมมงคลโรกาส พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช 2-5 กรกฎาคม
พุทธศักราช 2531).
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช [เจริญ สุวฑฺฒโน]. ศีล สันโดษ. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์
ในงานฌาปนกิจศพ นางแจ่ม ประทุมวงศ์ ณ เมรุวัดโสมนัสสวรวิหาร เสาที่ 26
พฤศจิกายน 2520)
- สิริกร มณีรินทร์. สารพระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่. ข่าวสด (24 พฤษภาคม 2545): 8.
- สุนิตตา สถิตยวรวงศ์. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนา
ค่านิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สุนน อมรวิวัฒน์. ความรู้คู่คุณธรรม. ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (บรรณาธิการ), การเสริมสร้าง
จริยธรรมในสถานศึกษา. หน้า 285-300. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุนน อมรวิวัฒน์. กลวิธีสอนจริยศึกษาและการสอดแทรกคุณธรรม. ใน คณาจารย์
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จริยธรรมและค่านิยม: พื้นฐานทางจิตใจของ
คนไทย. หน้า 17-24. กรุงเทพมหานคร: สภาคุณวุฒิศึกษาศาสตร์แห่งชาติ
ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2527.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และ ทิศนา ข้ามมณี. กลวิธีสอนจริยศึกษาและการสอดแทรกคุณธรรม.
ใน คณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หลักการสอนจริยศึกษา.
หน้า 25-68. กรุงเทพมหานคร: สภาคุณวุฒิศึกษาศาสตร์แห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์,
2527.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. พระพุทธศาสนา: ทัศนะและวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, 2529.

อรุณศรี เหลืองไทยงาม. การส่งเสริมจริยศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.

อ้อมเดือน สดมณี และนงเล็ก สุขถิ่นไทย. บทบาทของครูประถมศึกษาในการถ่ายทอดค่านิยม ทางศาสนา. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

อารมณี ฉนวนวัตร. การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมและจริยธรรม. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.

อำไพ สุจริตกุล. เทคนิคและวิธีการสอนปลูกฝังคุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. การพัฒนาค่านิยมของเด็ก. สารพัฒนาหลักสูตร 73 (เมษายน 2531): 7-10.

เอมจันทร์ สุวินทวงศ์. กลวิธีการสอนสังคมศึกษา: การพัฒนาความคิดและค่านิยม. ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ภาษาอังกฤษ

Whitey, Iris Bomer, The status of values education in the middle and junior high schools of Tennessee. Doctoral dissertation, Tennessee State University, 1986. Dissertation Abstracts Internation 48 (1986): 11 A.

Williams, Mary Margaret, How a values is treated in middle schools: the early Adolescents' perspective. Doctoral dissertation, Boston University, 1992. Dissertation Abstracts Internation 52 (1992): 10 A.

Wixom, Douglas Arthur, The teaching of value in the college classroom: faculty and student perception at three contrasting institutions. Doctoral dissertation, University of Utah, 1982. Dissertation Abstracts Internation 43 (1983): 2257 A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย
2. ดร. พระมหาเทียบ สิริธนาโณ
คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์
อดีตอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมรา รอดดารา
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. อาจารย์สุคนธ์ สิ้นธพานนท์
ข้าราชการบำนาญ ระดับ 9

ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือ

ที่ ทม.0302(2700.0603)/1340

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

กรรพณมัธการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวณัฐสุดา จตุราภากุล นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัยพานิช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณเจ้าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากพระคุณเจ้าโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

นมัธการด้วยความเคารพอย่างสูง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)/1336

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวณัฐสุดา จตุรภากุล นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัยพานิช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตอบนำเสนอการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้ นิสิต ผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีวีรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/2073

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

15 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวรัฐสุดา จตุรภากุล นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัยพานิช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือ คือ ด้วยแบบสอบถาม กับครูสังคมศึกษาที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวรัฐสุดา จตุรภากุล ได้ทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ 04014/

3499

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

อาคาร 4 พญาไท ถนนศรีอยุธยา ราชเทวี กทม.10400

21 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย นางสาวณัฐสุดา จตุราภากุล นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอขอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา”

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยด้วยแบบสอบถาม กับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะมาประสานงานด้วยตนเองกับทางโรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พิจารณาแล้วเห็นว่าการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ทางการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกตามที่เห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายดำหรี จิมสันเตี้ยะ)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
ศึกษาราชการแทน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

กลุ่มอำนาจการ

โทร 0 2245 8391

โทรสาร 0 2245 9939

ที่ ศธ 040151 ๕๑๐

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กทม. เขต 2
โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ ถนนลาดพร้าว
เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10320

๑ กันยายน 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียน

ตามที่ นางสาวณัฐสุดา จตุราภากุล นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา สาขา
การสอนสังคมศึกษา ขอความอนุเคราะห์ ไปยัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
เพื่อทำการเก็บข้อมูลการวิจัยเรื่อง “ การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยม
ทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ”

ในการนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้พิจารณาแล้วและอนุญาตให้
นางสาวณัฐสุดา จตุราภากุล ทำการเก็บข้อมูลงานวิจัยดังกล่าวได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายปรีชา จิตรสิงห์)

ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

กลุ่ม นิเทศ ติดตาม ฯ

โทร 0 2512 3541

โทรสาร 0 2512 3541

ที่ ศธ 04016/ 246

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3
โรงเรียนไชยฉิมพลีวิทยาคม ภาษีเจริญ กทม.10160

๒๗ สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย นางสาวณัฐสุดา จตุราภากุล นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอขอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การนำเสนอ
แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา”

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยด้วยแบบสอบถาม กับครูผู้สอน
วิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะมาประสานงานด้วยตนเองกับโรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 พิจารณาแล้วเห็นว่าการทำ
วิทยานิพนธ์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ทางการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกตามที่
เห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

_____

(นายสมยศ ศิริบรรณ)

ศึกษานิเทศก์ ภูมิภาค ปทุมธานี

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

โทร. 0 2247 4600

โทรสาร 0 2245 9939

ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา

1. ดร.พระมหาพล อากาศโร
ผู้อำนวยการกองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ดร.พระมหาไพเราะ จิตลีโล
ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พระมหาไชวี ทลฺฐนียโย
ผู้อำนวยการส่วนธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. ดร.พระมหาต่วน สิริธมฺโม
อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. พระมหาภาสกรณ์ ปิโยภาโส
ผู้บริหารงานทั่วไป อภิธรรมโชติภควิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. พระมหาสุทัศน์ ดิสุสุวาทิ
นักวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. พระมหาสังวร วรกวินฺโท
เลขานุการสำนักงานคนบตี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. พระมหาศุภชัย ปิยธมฺมชโย
เจ้าหน้าที่ฝ่ายธรรมวิจย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. อาจารย์รังษี สุทนต์
หัวหน้าฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติภควิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. อาจารย์สนธิญาณ รักษาภักดี
หัวหน้าฝ่ายมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา กองวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11. อาจารย์ไกรวุฒิ มะโนรัตน์
อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. อาจารย์สุเทพ พรหมเลิศ
อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. อาจารย์สมควร นียมวงศ์
อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระมหาสหัส จิตสาโร
รองคณบดีคณะครุศาสตร์
2. ดร.พระมหาวิเชาว์ ปัญญาวิชิโร
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
3. ผศ.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม
รองอธิการบดีคณะครุศาสตร์ ฝ่ายกิจการทั่วไป
4. ผศ.ดร.ธีรยุทธ์ พึ่งเพียร
หัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
5. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย

6. พระมหาประเสริฐ ธีรธมฺโม
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
7. พระครูธีรสารปริยัติคุณ
รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์
8. พระมหาสมค์ร มหาวิโร
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
9. อาจารย์สุวิตร จันทโรสภา
หัวหน้าภาควิชาวิชาการศึกษา
10. อาจารย์นรา โสติสงฆ์
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์

รายชื่อโรงเรียนตัวอย่างประชากร

เขตพื้นที่การศึกษาที่ 1

1. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
2. โรงเรียนวัดราชบพิธ
3. โรงเรียนวัดสังเวช
4. โรงเรียนสตรีวิทยา
5. โรงเรียนบวรนิเวศ
6. โรงเรียนวัดราชาธิวาส
7. โรงเรียนราชวินิตมัธยม
8. โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร
9. โรงเรียนโยธินบูรณะ
10. โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ
11. โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
12. โรงเรียนวัดสระเกศ
13. โรงเรียนวัดไตรมิตรวิทยาลัย
14. โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2

1. โรงเรียนหอวัง
2. โรงเรียนสารวิทยา
3. โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง
4. โรงเรียนเทพศิลา
5. โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
6. โรงเรียนสตรีวิทยา 2
7. โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม
8. โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ บดินทรเดชา
9. โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า
10. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
11. โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

เขตพื้นที่การศึกษาที่ 3

1. โรงเรียนบางมดวิทยา (สี่ลูกหวาดจวนอุปลัมภ์)
2. โรงเรียนโพธิสารพิทยากร
3. โรงเรียนศึกษานารี
4. โรงเรียนทวีธาภิเศก
5. โรงเรียนวัดประดู่ในทองธรรม
6. โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน
7. โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม
8. โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
9. โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
10. โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย
11. โรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร
12. โรงเรียนวัดบวรเมงคล
13. โรงเรียนสตรีวัดอัมปสรสวรรค์
14. โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

ภาคผนวก ง เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่สามารถจำแนก
ตามค่านิยมทางพุทธศาสนา 9 ประการ เรียงตามระดับชั้น

เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่สามารถจำแนกตามค่านิยมทางพุทธศาสนา 9 ประการ เรียงตามระดับชั้น มีดังนี้

1. ด้านการให้ทาน

1.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

1.1.1 ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกาเรื่อง อนาถบิณฑิกะ

1.1.2 ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกาเรื่อง นางวิสาขา

1.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่

1.2.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสนสุภาษิตเรื่อง สุโข ปุณฺณสุส อุจฺจโย การสั่งสมบุญย่อมนำสุขมาให้

1.2.2 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธีเรื่อง การทำบุญตักบาตร

1.2.3 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธีเรื่อง การถวายภัตตาหาร สิ่งของที่ควรถวายและสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ

1.2.4 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธีเรื่อง การถวายผ้าอาบน้ำฝน

1.2.5 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธีเรื่อง การจัดเครื่องไทยธรรม เครื่องไทยธรรม

1.2.6 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธีเรื่อง การกรวดน้ำ

1.2.7 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธีเรื่อง การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า

1.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่

1.3.1 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธีเรื่อง ข้อปฏิบัติในวันเสด็จพระ การถวายข้าวพระพุทธ การถวายเครื่องไทยธรรม การกรวดน้ำ

2. ด้านความเมตตากรุณา

2.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

2.1.1 การบริหารจัดการและเจริญปัญญาเรื่อง สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา

2.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่

2.2.1 การบริหารจัดการและเจริญปัญญาเรื่อง สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา

2.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่

2.3.1 การบริหารจัดการและเจริญปัญญาเรื่อง สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา

3. ด้านความสันโดษ

3.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

3.1.1 ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกาเรื่อง พระมหากัสสปะ

3.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่

3.2.1 ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา-ชาดกเรื่อง มิตตวินทุกชาดก

3.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่

3.3.1 ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา-ชาดกเรื่อง สุวัณณหังสชาดก

4. ด้านความไม่ประมาท

4.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

4.1.1 ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา-พุทธประวัติเรื่อง เทวทูต 4

4.1.2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสนสุภาษิตเรื่อง อตตนา โจทยุตตานัง

จงเตือนตนด้วยตน

4.1.3 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎกเรื่อง อภินนหิปัจเจกขณัง 5

(ธรรมที่ควรพิจารณาเนื่องๆ 5 อย่าง)

4.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่

4.2.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง ไตรลักษณ์

4.2.2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสนสุภาษิตเรื่อง ปมาโท มัจจุโน ปทัง

ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย

5. ด้านการพึ่งตน

5.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

5.1.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสนสุภาษิตเรื่อง อตตนา โจทยุตตานัง

จงเตือนตนด้วยตน

5.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่

5.2.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง มงคล 38 มีศีลปวิทยา

6. ด้านการใช้ปัญญา

6.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

6.1.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง โภคัล 3

6.1.2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสนสุภาษิตเรื่อง นิสมม กรณํ เสยโย

ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำ

6.1.3 การบริหารจัดการและเจริญปัญญาเรื่อง พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

2 วิธี คือ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ-โทษและทางออก

6.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่

6.2.1 ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกาเรื่อง พระสารีบุตร

6.2.2 การบริหารจัดการและเจริญปัญญาเรื่อง พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

2 วิธี คือ วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

6.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่

6.3.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง ปัญญา 3

6.3.2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสนสุภาษิตเรื่อง สุลลูลลํ ลภเต ปญญํ

ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา

6.3.3 ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกาเรื่อง พระเขมาเถรี

6.3.4 การบริหารจัดการและเจริญปัญญาเรื่อง พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

2 วิธี คือ วิธีคิดแบบอริยสังข์ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

7. ด้านการฝึกตน

7.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

7.1.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง ไตรสิกขา

7.1.2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง กรรมฐาน 2

7.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่

7.2.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง บุญนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา

7.2.2 ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา-ชาดกเรื่อง ราโชวาชชาดก

7.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่

7.3.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง มรรคมมีองค์ 8

7.3.2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง บุญกิริยาวัตถุ 10

7.3.3 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสนสุภาษิตเรื่อง อตฺตา หเว ชิตํ เสยโย

ชนะตนนั้นแลดีกว่า

8. ด้านการเห็นคุณค่าชีวิต

8.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

8.1.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง สุข 2 (กายิก, เจตสิก)

8.1.2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง คิหิสุข (กามโมคีสสุข 4)

8.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่

8.2.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง สุข 2 (สามิส, นิรามิส)

8.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

8.3.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง อุตละ 3

9. ด้านความเป็นอิสระไม่ยึดติด

9.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

9.1.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง ไตรสิกขา

9.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

9.2.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง ไตรลักษณ์

9.2.2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง มรรคมีองค์ 8

ภาคผนวก จ การจัดกลุ่มของเนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา
ที่สามารถนำมาพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา 9 ประการ

เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา มี 3 กลุ่ม ดังนี้

1. เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในกลุ่มศาสนพิธี

1.1 ด้านการให้ทาน ได้แก่ การทำบุญตักบาตร การถวายภัตตาหาร-สิ่งของที่ควรถวาย- และสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ การถวายสังฆทาน-เครื่องสังฆทาน การถวายผ้าอาบน้ำฝน การจัดเครื่องไทยธรรม-เครื่องไทยธรรม การกรวดน้ำ การทอดกฐิน-การทอดผ้าป่า พิธีทำบุญ-งานมงคล-งานอวมงคล และข้อปฏิบัติในวันเลี้ยงพระ-การถวายข้าวพระพุทธ-การถวายไทยธรรม-การกรวดน้ำ

1.2 ด้านความเมตตากรุณา ได้แก่ และสวดมนต์แปลและแผ่เมตตา

2. เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในกลุ่มศาสนบุคคล

2.1 ด้านการให้ทาน ได้แก่ อนาคตนิมิตกัณฑ์ และนางวิสาขา

2.2 ด้านความเมตตากรุณา ได้แก่ สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนการสั่งสอน

2.3 ด้านความสันโดษ ได้แก่ พระมหากัสสปะ

2.4 ด้านความไม่ประมาท ได้แก่ สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนแห้วทูต 4

2.5 ด้านการพึ่งตน ได้แก่ สรูปและวิเคราะห์ตอนการแสวงหาความรู้ ตอนบำเพ็ญทุกรกิริยา ตอนการผจญมาร ตอนตรัสรู้ และศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางมารวิชัย

2.6 ด้านการใช้ปัญญา ได้แก่ พระสารีบุตร และพระเขมาเถรี

2.7 ด้านการฝึกตนเอง ได้แก่ สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนผจญมาร และศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางมารวิชัย

3. เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในกลุ่มศาสนธรรม

3.1 ด้านการให้ทาน ได้แก่ สุขุ ปุณฺณสุส อุจฺจโย-การสั่งสมบุญยอมนำสุขมาให้ และ บุญกิริยาวัตถุ 10

3.2 ด้านความเมตตากรุณา ได้แก่ มิตรแท้-มิตรเทียม

3.3 ด้านความสันโดษ ได้แก่ มิตตวินทุกชาดก สุวณฺณหังสชาดก และพระพุทธศาสนา กับเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 ด้านความไม่ประมาท ได้แก่ อตฺตนา โจทยตฺตานํ-จงเตือนตนด้วยตน นิสมฺม กรณํ เสยฺโย-ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำ อภินนฺทิจฺจเวกฺขนํ 5 (ธรรมที่ควรพิจารณาเนื่องๆ 5 อย่าง) ธาตุ 4 สมบัติ 4-วิบัติ 4 สติปัฏฐาน 4 วัฏฏะ 3 ไตรลักษณ์ ปมาโท มจฺจุโน ปทํ-ความประมาท

เป็นทางแห่งความตาย ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ และนำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.5 ด้านการฟังตน ได้แก่ อุตตนา โจทยุตตานัง-จงเตือนตนด้วยตน มงคล 38 เรื่องมี ศิลปวิทยา และพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง

3.6 ด้านการใช้ปัญญา ได้แก่ โภคส 3 นิสมม กรณิ เสยโย-ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ปัญญา 3 สุตสุต สกต ปญญั-ผู้ฟังด้วยดี ย่อมได้ปัญญา มงคล 38 เรื่องฟังธรรมตามกาล สนทนาธรรมตามกาล

3.7 ด้านการฝึกตน ได้แก่ ไตรสิกขา กรรณฐาน 2 พระพุทธศาสนากับการพัฒนาตนเอง และครอบครัว บุพนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา ราโชวาทชาดก มรรคมงคล 8 บุญกิริยาวัตถุ 10 อุตตา หเว ชิตี เสยโย-ชนะตนนั้นแลดีกว่า

3.8 ด้านการเห็นคุณค่าชีวิต ได้แก่ สุข 2 (กายิก, เจตสิก) คิหิสุข (กามโกคีสสุข 4) สุข 2 (สามิส , นiramิส) มงคล 38 เรื่อง ประพฤติธรรม เว้นจากความชั่ว กุลยานการี กุลยานั ปาปการี จ ปาปกั-ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว อัตถะ 3 ธมมจารี สุขิ เสติ-ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่ เป็นสุข

3.9 ด้านความเป็นอิสระไม่ยึดติด ได้แก่ ไตรสิกขา ธาตุ 4 อภินหปัจจเวกชนั 5 (ธรรมที่ ควรพิจารณาเนืองๆ 5 อย่าง) อายตนะ ฌาน-ญาณ ไตรลักษณ์ มรรคมงคล 8 อุตตา-อนัตตา

ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อ
พัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ในการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา ทั้ง 9 ประการ ตามแนวคิดของพระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต] ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อมด้วยรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา

2. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา

3. โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อหนึ่งระดับเท่านั้น โดยระดับของคะแนนมีความหมาย ดังนี้

คะแนน 5	หมายความว่า	เนื้อหามีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนน 4	หมายความว่า	เนื้อหามีความเหมาะสมมาก
คะแนน 3	หมายความว่า	เนื้อหามีความเหมาะสมปานกลาง
คะแนน 2	หมายความว่า	เนื้อหามีความเหมาะสมน้อย
คะแนน 1	หมายความว่า	เนื้อหามีความเหมาะสมน้อยที่สุด

4. โปรดตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการประมวลผลการวิจัย

ขอขอบพระคุณทุกท่าน
นางสาวณัฐสุดา จตุรภากุล
ผู้ทำการวิจัย

คำอธิบายประกอบค่านิยมทางพุทธศาสนา

1. ด้านการให้ทาน หมายถึง การให้ การบริจาค การเสียสละสิ่งของของตนเองแก่ผู้อื่น
2. ด้านความเมตตากรุณา หมายถึง ความรัก ความปรารถนาดี และความสงสารคิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์
3. ด้านความสันโดษ หมายถึง ความพอใจในปัจจัยสี่ที่ตนแสวงหามาได้โดยชอบธรรม ความพอใจตามกำลังร่างกายและการใช้สอยของตน ความพอใจที่เหมาะสมกับตนอันควรแก่ภาวะ ฐานะ แนวทางชีวิตและจุดมุ่งหมายแห่งการทำงานของตน ในทำนองเดียวกันก็ไม่สันโดษในกุศลธรรม ยินดีที่จะสร้างความดีอื่นๆ ขึ้นไป
4. ด้านความไม่ประมาท หมายถึง ความรอบคอบ ระมัดระวัง มีสติกระตุ้นเตือนไม่ให้ตกไปในทางเสื่อม และเร่งเร้าให้กระทำความดีรุดหน้าต่อไป
5. ด้านการพึ่งตน หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำตนให้เป็นที่พึ่งได้ และเอาใจใส่ช่วยเหลือผู้อื่น
6. ด้านการใช้ปัญญา หมายถึง การพิจารณาสิ่งทั้งหลายด้วยเหตุผล
7. ด้านการฝึกตน หมายถึง การพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นทั้งทางด้านความประพฤติ การอยู่ร่วมกันในสังคม จิตใจ และปัญญา
8. ด้านการเห็นคุณค่าชีวิต หมายถึง การเห็นว่าชีวิตของตนเองนั้นมีค่า และปรับปรุงชีวิตของตนเองให้มีคุณค่ามากกว่าผลที่ได้จากภายนอก เช่น ลาภ ยศ สรรเสริญ ความมั่งมี
9. ด้านความเป็นอิสระไม่ยึดติด หมายถึง การมีเสรีภาพในการกระทำการใดๆ ตามเหตุผล ความดีงาม และความถูกต้อง

รายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษา

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
๑. ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การสังคายนา ▪ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย ▪ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น <ul style="list-style-type: none"> - ศาสนาประจำชาติ - สถาบันหลักของสังคมไทย - สภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน ▪ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ▪ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น <ul style="list-style-type: none"> - รากฐานของวัฒนธรรม - เอกลักษณ์และมรดกของชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่างๆ และการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเหล่านั้นในปัจจุบัน ▪ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขให้แก่โลก
- พุทธประวัติ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สรุปและวิเคราะห์พุทธประวัติ <ul style="list-style-type: none"> - ประสูติ - เทวทูต ๔ - การแสวงหาความรู้ - การบำเพ็ญทุกรกิริยา 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สรุปและวิเคราะห์พุทธประวัติ <ul style="list-style-type: none"> - การผจญมาร - การตรัสรู้ - การสั่งสอน 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ปางมารวิชัย - ปางปฐมเทศนา - ปางลีลา - ปางประจำวันเกิด ▪ สรุปและวิเคราะห์พุทธประวัติ <ul style="list-style-type: none"> - ปฐมเทศนา - โอวาทปาฏิโมกข์
๒. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	<p>พระรัตนตรัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พุทธคุณ ๙ <p>อริยสัจ ๔</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) <ul style="list-style-type: none"> - ชันถ์ ๕ - ธาตุ ๔ ▪ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) <ul style="list-style-type: none"> - หลักกรรม - ความหมายและคุณค่า - อบายมุข ๖ ▪ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) <ul style="list-style-type: none"> - สุข ๒ (กายิก, เจตสิก) - คิหิสุข ▪ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) <ul style="list-style-type: none"> - ไตรสิกขา - กกรรมฐาน ๒ - ปธาน ๔ - โภคส ๓ 	<p>พระรัตนตรัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ธรรมคุณ ๖ <p>อริยสัจ ๔</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) <ul style="list-style-type: none"> - ชันถ์ ๕ - อายตนะ ▪ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) <ul style="list-style-type: none"> - หลักกรรม - สมบัติ ๔, วิบัติ ๔ - อกุศลกรรมบถ ๑๐ - อบายมุข ๖ ▪ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) <ul style="list-style-type: none"> - สุข ๒ (สามิส, นิรามิส) ▪ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) <ul style="list-style-type: none"> - บุญนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา - ตรุณธรรม ๖ - กุลจิริยฐิติธรรม ๔ - กุศลกรรมบถ ๑๐ - สติปฏิฐาน ๔ 	<p>พระรัตนตรัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - สังฆคุณ ๙ <p>อริยสัจ ๔</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) <ul style="list-style-type: none"> - ชันถ์ ๕ - ไตรลักษณ์ ▪ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) <ul style="list-style-type: none"> - หลักกรรม - วัฏฏะ ๓ - ปปัญจธรรม ๓ (ตันทา, มานะ, ทิฏฐิ) ▪ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) <ul style="list-style-type: none"> - อัถตตะ ๓ ▪ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) <ul style="list-style-type: none"> - มรรคมีองค์ ๘ - ปัญญา ๓ - สัมปรีชธรรม ๗ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ - อุบายกกรรม ๗

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
	<ul style="list-style-type: none"> - มงคล ๓๓ - ไม่คบคนพาล - คบบัณฑิต - บูชาผู้ควรบูชา 	<ul style="list-style-type: none"> - มงคล ๓๔ - ประพฤติธรรม - เว้นจากความชั่ว - เว้นจากการดื่มน้ำเมา 	<ul style="list-style-type: none"> - มงคล ๓๕ - มีศัลปิวิทยา - พบสมณะ - พังธรรมตามกาล - สนทนาธรรมตามกาล
- พุทธศาสนสุภาษิต	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ยี่ เว เสวติ ตาทีโล คบคนเช่นใด เป็นคนเช่นนั้น ▪ อุตตนา โจทยุตตานัน จนเตือนตนด้วยตน ▪ นิสมม กรณิ เสยโย ใครควรนุก่อนแล้วจึงทำ ▪ ทูราวาสว ทวา ทุกขา เรือนที่ครองไม่ดี นำทุกข์มาให้ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ กมมุนา วุตตตี โลโก สัตว์โลก ย่อมเป็นไปตามกรรม ▪ กลยานการี กลยานิ ปาปการี จ ปาปกิ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ▪ สุโข ปญฺณสฺส อจฺจโย การสั่งสมบุญย่อมนำมาสุขมาให้ ▪ ปุชโก ลภเต ปุชฺชํ วนฺทโก ปฏิวนฺทนิ ผู้บูชาเขาย่อมได้รับการบูชาตอบ ผู้ให้เขาย่อมได้รับการให้ตอบ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อุตตา ทเว ชิตฺติ เสยฺโย ชนะตนนั้นแลดีกว่า ▪ รมฺมจารี สุขํ เสติ ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ▪ ปมาโท มจฺจโน ปทํ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย ▪ สุตฺตสฺสํ ลภเต ปญฺญํ ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา
- พระไตรปิฎก	<ul style="list-style-type: none"> ▪ โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และสาระสังเขปของพระวินัยปิฎก 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และสาระสังเขปของพระสุตตันตปิฎก 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และสาระสังเขปของพระอภิธรรมปิฎก
- เรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อภินทปัจจเวกข์ ๕ (ธรรมที่ควรพิจารณาเนื่องๆ ๕ อย่าง) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ จูฬกัมมวิภังคสูตร 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พุทธปณิธาน ๔ ในมหาปรินิพพานสูตร
- ศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ควรทราบ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ปริยัติ - ปฏิบัติ - ปฏิเวธ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ฉาน - ญาณ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อัตตา - อนัตตา
๓. ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระมหากัสสปะ ▪ พระอุบาลี ▪ อนาถบิณฑิกะ ▪ นางวิสาขา 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระสารีบุตร ▪ พระโมคคัลลานะ ▪ นางชุชชุตตรา ▪ พระเจ้าพิมพิสาร 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระอัญญาโกณฑัญญะ ▪ พระมหาปชาบดีเถรี ▪ พระเขมาเถรี ▪ พระเจ้าปเสนทิโกศล
- ชาดก	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อัมพชาดก ▪ ติตติรชาดก 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ มิตตวินทุกชาดก ▪ ราโชวาทชาดก 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ นันทวิศาลชาดก ▪ สุวณฺณนังสชาดก
๔. หน้าที่ชาวพุทธ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเรียนรู้วิถีชีวิตของพระภิกษุที่ต้องศึกษาค้นถะธรรและวิปัสสนาธรร ▪ การปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมทางกาย วาจา และใจ ▪ การเป็นเพื่อนที่ดี ตามหลักทศเบื่องช้าย ในทศ ๖ ▪ มิตรแท้ - มิตรเทียม 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเข้าใจบทบาทของพระภิกษุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การแสดงธรรม ปาฐกถาธรรม การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง ▪ การฝึกบทบาทของตนเองในการช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การบรรยายธรรม การจัดนิทรรศการ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเรียนรู้ถึงหน้าที่ของพระภิกษุในการปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยและจริยวัตรอย่างเหมาะสม ▪ การปลูกจิตสำนึกในด้านการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถานให้เกิดประโยชน์

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเข้าค่ายคุณธรรม ▪ การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ▪ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเข้าค่ายคุณธรรม ▪ การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ▪ การเป็นลูกที่ดี ตามหลักทศเบ็องหน้า ในทศ ๖ ▪ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามหลักพุทธปณิธาน ๔ ไฉนหารปวินิพพานสูตร ▪ การศึกษาเรียนรู้เรื่ององค์ประกอบของพระพุทธศาสนา นำไปปฏิบัติและเผยแพร่ตามโอกาส ▪ การศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ ▪ การเป็นศิษย์ที่ดี ตามหลักทศเบ็องขวา ในทศ ๖ ▪ การเข้าค่ายคุณธรรม ▪ การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ▪ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
<p>- มรรยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การไปวัด ▪ การแต่งกาย การนำเด็กไปวัด การปฏิบัติตนในเขตวัด ▪ การเข้าพบพระภิกษุ ▪ การแสดงความเคารพ การประนมมือ การไหว้ การกราบ การเคารพพระรัตนตรัย การฟังเจริญพระพุทธมนต์ การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การต้อนรับ (ปฏิสันถาร) ▪ มรรยาทของผู้เป็นแขก ▪ ฝึกปฏิบัติระเบียบพิธีปฏิบัติต่อพระภิกษุ การยืน การให้ที่นั่ง การเดินสวน การสนทนา การรับสิ่งของ ▪ การแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคล งานอวมงคล 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุในงานศาสนพิธีที่บ้าน การจัดเตรียมสถานที่ การสนทนา การแต่งกาย มรรยาทการพูด การใช้คำพูดกับพระภิกษุตามฐานะ
<p>- ชาวพุทธตัวอย่าง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระเจ้าอโศกมหาราช ▪ พระโสดน และพระอุตตระ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระมหาธรรมราชาลิไท ▪ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ม.จ.หญิงพูนพิสมัย ดิศกุล ▪ ศาสตราจารย์สัญญาธรรมศักดิ์
<p>๕. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา ▪ รู้และเข้าใจวิถีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ▪ ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ▪ นำวิถีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา ▪ รู้และเข้าใจวิถีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ▪ ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ▪ นำวิถีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา ▪ รู้และเข้าใจวิถีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ▪ ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ▪ นำวิถีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ - คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ - โทษ และทางออก 	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรมและวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอริยสัง และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
๖. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> ระเบียบพิธี พิธีเวียนเทียน การปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติและความสำคัญของวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ 	<ul style="list-style-type: none"> หลักธรรมเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ <ul style="list-style-type: none"> - ระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ วันธรรมสวนะ 	<ul style="list-style-type: none"> ประวัติวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย วันวิสาขบูชาวันสำคัญสากล วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ <ul style="list-style-type: none"> - หลักปฏิบัติตน การฟังพระธรรมเทศนา การแต่งกายในการประกอบศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบายมุข การประพฤติวิริยในวันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ
- ศาสนพิธี	<ul style="list-style-type: none"> การจัดโต๊ะหมู่บูชา แบบหมู่ ๔ หมู่ ๕ หมู่ ๗ และหมู่ ๙ การจัดรูปเทียน การจัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา คำอาราธนาต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> การทำบุญตักบาตร การถวายภัตตาหาร สิ่งของที่ควรถวายและสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ การถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน การถวายผ้าอาบน้ำฝน การจัดเครื่องไทยธรรม เครื่องไทยธรรม การกรวดน้ำ การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า 	<ul style="list-style-type: none"> พิธีทำบุญ งานมงคล งานอวมงคล การนิมนต์พระภิกษุ การเตรียมที่ตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชา การวางด้ายสายสิญจน์ การปลุกเสกสาธนะ การเตรียมเครื่องรับรอง การจุดรูปเทียน ข้อปฏิบัติในวันเสด็จพระ การถวายข้าวพระพุทธ การถวายไทยธรรม การกรวดน้ำ
๗. สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> พระพุทธศาสนากับการพัฒนาตนและครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> พระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตาม หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
ค่านิยมทางพระพุทธศาสนา

ข้อ	ค่านิยมทาง พระพุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
1	ด้านการให้ทาน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1					
1.1		หัวข้อเรื่อง ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา: อนาถบิณฑิกะ ท่านเป็นอุบาสกคนสำคัญในสมัยพุทธกาล เดิมชื่อ สุทัตต์ เป็นเศรษฐีอยู่ที่เมืองสาวัตถี ต่อมาได้นับถือพระพุทธศาสนา บรรลุโสดาปัตติผล เป็นผู้มีศรัทธาแรงกล้า สร้างวัดพระเชตะวัน ถวายแด่พระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ที่เมืองสาวัตถี ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ประทับจำพรรษาพร้อมทั้งหมดถึง 19 พรรษา ท่านอนาถบิณฑิกะนอกจากอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์แล้วยังได้สังเคราะห์คนยากไร้ อนาถอย่างมากมาเป็นประจำจึงได้ชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ ซึ่งแปลว่า ผู้มีก้อนข้าวเพื่อคนอนาถ ท่านได้รับยกย่องเป็นเขตต์คคะในหมู่ทายกฝ่ายอุบาสก (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2543: 367).....					
1.2		หัวข้อเรื่อง ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา: นางวิสาขา ท่านเป็นมหาอุบาสิกาสำคัญในครั้งพุทธกาล เป็นธิดาของธัญชัยเศรษฐี และนางสุนณา เกิดที่เมืองภัททิยะในแคว้นอังคะ ได้บรรลุโสดาปัตติผลตั้งแต่อายุ 7 ขวบ ต่อมาได้ย้ายตามบิดามาอยู่ที่เมืองสาเกตในแคว้นโกศลแล้วได้สมรสกับนายปุณณวัณณ์ บุตรชายมิกคารเศรษฐีแห่งเมืองสาวัตถีและย้ายไปอยู่ในตระกูลฝ่ายสามี นางสามารถกลับใจมิกคารเศรษฐีบิดาของสามี ซึ่งนับถือนิกรนถ์ให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา มิกคารเศรษฐีนับถือนางมากและเรียกนางวิสาขาเป็นแม่ นางวิสาขาจึงได้ชื่อใหม่อีกชื่อหนึ่งว่า มิกคารมารดา (มารดาของมิกคารเศรษฐี) นางวิสาขาได้อุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์อย่างมาก และได้ให้ขายเครื่องประดับประจำตัวตั้งแต่แต่งงาน เรียกชื่อว่า มหาลาดาปสาธน์ ซึ่งมีค่าสูงยิ่ง นำเงินมาสร้างวัดถวายแด่พระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ คือ มิกคารมาตุปราสาท วัดบุพพาราม ณ พระนครสาวัตถี เป็นบุคคลที่ได้รับความนับถืออย่างกว้างขวางในสังคม (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2543: 283-284).....					

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
1.3	ด้านการให้ทาน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสน สุภาษิต: สุขโข ปุณฺณสุส อจฺจโย การสั่งสมบุญย่อมนำสุข มาให้ ในเรื่องลาซเทพธิดา พระผู้มีพระภาคตรัสสอนให้เห็น อานิสงส์ คือ ความสุขที่เกิดจากการสั่งสมบุญ คือ กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต และการให้ทาน ความว่า "หากบุคคล ทำบุญก็ควรทำบุญนั้นบ่อยๆ ควรทำ ความพอใจในบุญนั้น เพราะการสั่งสมบุญนำสุขมาให้"(บ.ธ. 25/118/68).....	.....	.....	.....	.....	.....
1.4		หัวข้อเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธี: การทำบุญตักบาตร หมายถึง การถวายทานแด่พระภิกษุโดย การนำอาหารใส่ลงในบาตรพระภิกษุ การทำบุญตักบาตรจึง เป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนา และยังเป็น การชำระล้าง ความตระหนี่ที่มีอยู่ในจิตใจของผู้ทำบุญตักบาตรด้วย (หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส0110 วิทย์ วิศท.เวทย์ และเสรีวิทยพงษ์ วรณปก, 2542: 101-102).....	.....	.....	.....	.....	.....
1.5		หัวข้อเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธี: การถวายภัตตาหาร สิ่งของที่ควรถวายและสิ่งของ ต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ การถวายอาหารแด่พระภิกษุทั้งในงานมงคลและอวมงคล เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "การทำบุญเลี้ยงพระ" อาหารที่สมควร แก่พระภิกษุ คือ อาหารทั่วไป รวมทั้งเนื้อที่เป็นไปตามปกติที่ เขาทำให้สุกด้วยไฟ เรียกว่า "ปวัตตมังสะ" อาหารที่ต้องห้าม สำหรับพระภิกษุสงฆ์ ได้แก่ 1)เนื้อ 10 ชนิด ได้แก่ เนื้อมนุษย์ เนื้อช้าง เนื้อม้า เนื้อสุนัข เนื้องู เนื้อราชสีห์(สิงโต) เนื้อเสือ โครง เนื้อเสือเหลือง เนื้อหมี เนื้อเสือดาว 2)เนื้อที่ยังไม่ได้ทำ ให้สุกด้วยไฟ เช่น ปลาดิบ เนื้อดิบ เป็นต้น 3)เนื้อสัตว์ที่ เจาะจงฆ่าเพื่อทำอาหารถวายแด่พระภิกษุ สามเณรโดยตรง แต่ถ้าภิกษุไม่เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้สงสัยว่าเขาฆ่าสัตว์นั้นเพื่อ ถวายเฉพาะเจาะจง ไม่ถือเป็นโทษ 4)อาหารที่ปรุงด้วยสุราจน ปรากฏว่ามีกลิ่น สี รส ปรากฏได้ว่ามีสุราเจือปน ห้ามมิให้ ภิกษุขบฉัน 5)ผลไม้ที่ใช่เมล็ดและเหง้าเพาะปลูกห้ามมิให้ พระภิกษุขบฉันยกเว้น บุคคลที่ไม่ใช่พระภิกษุ ได้แก่ สามเณร และคฤหัสถ์ทำให้เป็นของสมควรแก่สมณะฉันเสียก่อน ไม่เป็น อาบัติ (มารยาทชาวพุทธ สมทรง ปุณฺณฤทธิ, 2544: 66-67)...	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
1.6	ด้านการให้ทาน	<p>หัวข้อเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธี: การถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน</p> <p>สังฆทาน หมายถึง ทานเพื่อสงฆ์, การถวายแก่สงฆ์ คือ ถวายเป็นกลางๆ ไม่จำเพาะเจาะจงภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เช่น จะทำพิธีถวายของที่มีจำนวนจำกัดพึงแจ้งแก่ทางวัดให้จัดพระไปรับตามจำนวนที่ต้องการ หัวหน้าสงฆ์จัดภิกษุใดไปพึงทำให้ท่านมารับในนามของสงฆ์ หรือผู้แทนของสงฆ์ทั้งหมด ไม่พึงเห็นเล็งว่าเป็นบุคคลใด คิดตั้งใจแต่ว่าจะถวายอุทิศแก่สงฆ์ (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2543: 313-314) สำหรับเครื่องสังฆทานนั้น ทายกทายิกาไม่จำเป็นต้องจัดของมาถวายมากมาย เพียงแต่เลือกสิ่งของที่จำเป็นและมีคุณภาพแก่การอุปโภคบริโภค (http://www.khonnarak.com/html/phra/boon/boon-1.html)</p>					
1.7		<p>หัวข้อเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธี: การถวายผ้าอาบน้ำฝน หมายถึง ผ้าที่พระภิกษุผู้ลัดน้ำฝน น้ำฝนตลอด 4 เดือนแห่งฤดูฝน กำหนดเวลาที่ถวายผ้าอาบน้ำฝนตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 7 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 รวมระยะเวลา 1 เดือน ก่อนเข้าพรรษาซึ่งเป็นเวลาเริ่มฤดูฝน และให้ทำนุ่งได้ในเวลาทั้งเดือน ตั้งแต่ขึ้น 1 ค่ำ ถึง 15 ค่ำ เดือน 8 ปัจจุบันมีประเพณีที่ทายกทายิกาทำบุญถวายผ้าอาบน้ำฝนตามวัดต่างๆ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เรียกว่า "วัสสิกสาฎก" หรือ "วัสสิกสาฎก" (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2543: 179).....</p>					
1.8		<p>หัวข้อเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธี: การจัดเครื่องไทยธรรม เครื่องไทยธรรม คือ ของควรให้ของทำบุญต่างๆ ของถวายพระ (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2543: 104) ได้แก่ ปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานเภสัช สำหรับยาเสพติด เช่น นมก พลุ บุหรี่ ยานัตถ์ ไม่ควรนำมาถวายพระ (มารยาทชาวพุทธ สมทรง ปุณฺณฤทธิ, 2544: 80-81).....</p>					

ชื่อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
1.9	ด้านการให้ทาน	หัวข้อเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธี: การกรวดน้ำ คือ การแสดงถึงความตั้งใจอุทิศบุญกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ พร้อมไปกับหลังรินน้ำด้วยความตั้งใจอุทิศนั้นให้แน่แน่ว (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2543: 6).....					
1.10		หัวข้อเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธี: การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การทอดกฐิน คือ การที่คฤหัสถ์ผู้ศรัทธาหรือแม่ภิกษุสามเณร นำผ้าไปถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว ณ วัดใดวัดหนึ่ง เพื่อทำเป็นผ้ากฐิน เรียกสามัญว่า ทอดกฐิน (นอกจากผ้ากฐินแล้ว ปัจจุบันนิยมมีการถวายสิ่งของอื่นๆ อีกด้วยจำนวนมากเรียกว่า บริวารกฐิน) (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2543: 1-2) การทอดผ้าป่า คือ ผ้าที่ทายกถวายแก่พระโดยปล่อยทิ้งให้พระชักเขาไปเองอย่างผ้าบังสุกุล ตามธรรมเนียมจะถวายหลังเทศกาลกฐินออกไป (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2543: 178-179).....					
1.11		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หัวข้อเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา-ศาสนพิธี: ข้อปฏิบัติในวันเสด็จพระ การถวายข้าวพระพุทธ การถวายเครื่องไทยธรรม การกรวดน้ำ การถวายข้าวพระพุทธนั้นในสมัยพุทธกาล พระภิกษุที่ปฏิบัติธรรมอยู่ในที่ต่างๆ มักจะตั้งน้ำดื่มน้ำใช้ ปูอาสนะไว้เพื่อรับเสด็จพระพุทธเจ้าเสมอ ต่อมาเมื่อพระองค์ปรินิพพานแล้วธรรมเนียมนี้ยังคงได้รับการปฏิบัติต่อมาเพื่อเป็นพุทธบูชา การถวายเครื่องไทยธรรม หมายถึง การถวายสิ่งของที่ควรถวายพระ เช่น ดอกไม้ อาหาร ยารักษาโรค เป็นต้น การกรวดน้ำ เป็นการตั้งใจอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ พร้อมไปกับกับการหลังรินน้ำด้วยความตั้งใจอุทิศนั้นให้แน่แน่ว.....					

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
2	ด้านความเมตตา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1					
2.1	กรุณา	หัวข้อเรื่อง การบริหารจัดการและเจริญปัญญา: สวดมนต์ แปลและแผ่เมตตา การแผ่เมตตา หมายถึง การตั้งจิต ปรารถนาดีขอให้ผู้อื่นมีความสุข ผู้เจริญเมตตาธรรมอยู่เสมอ จนจิตมั่นในเมตตา มีความเมตตาเป็นคุณสมบัติประจำใจ จะ ได้รับอานิสงส์ คือ ผลดี 11 ประการ คือ 1.หลับก็เป็นสุข 2.ตื่น ก็เป็นสุข 3.ไม่ฝันร้าย 4.เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย 5.เป็นที่ รักของอมนุษย์ทั้งหลาย 6.เทวดาย่อมรักษา 7.ไม่ต้องภัยจาก ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราวุธ 8.จิตเป็นสมาธิง่าย 9.สีหน้าผ่องใส 10.เมื่อจะตาย ใจก็สงบ ไม่หลงไหลไร้สติ 11.ถ้ายังไม่บรรลु คุณพิเศษที่สูงกว่า ย่อมเข้าถึงพรหมโลก (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2543: 179-180).....					
2.2		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2					
		หัวข้อเรื่อง การบริหารจัดการและเจริญปัญญา: สวดมนต์ แปลและแผ่เมตตา การแผ่เมตตา หมายถึง การตั้งจิต ปรารถนาดีขอให้ผู้อื่นมีความสุข ผู้เจริญเมตตาธรรมอยู่เสมอ จนจิตมั่นในเมตตา มีความเมตตาเป็นคุณสมบัติประจำใจ จะ ได้รับอานิสงส์ คือ ผลดี 11 ประการ คือ 1.หลับก็เป็นสุข 2.ตื่น ก็เป็นสุข 3.ไม่ฝันร้าย 4.เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย 5.เป็นที่ รักของอมนุษย์ทั้งหลาย 6.เทวดาย่อมรักษา 7.ไม่ต้องภัยจาก ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราวุธ 8.จิตเป็นสมาธิง่าย 9.สีหน้าผ่องใส 10.เมื่อจะตาย ใจก็สงบ ไม่หลงไหลไร้สติ 11.ถ้ายังไม่บรรลु คุณพิเศษที่สูงกว่า ย่อมเข้าถึงพรหมโลก (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2543: 179-180).....					

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
2.3	ด้านความเมตตา กรุณา	<p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3</p> <p>หัวข้อเรื่อง การบริหารจัดการและเจริญปัญญา: สวดมนต์ แปลและแผ่เมตตา การแผ่เมตตา หมายถึง การตั้งจิต ปรารถนาดีขอให้ผู้อื่นมีความสุข ผู้เจริญเมตตาธรรมอยู่เสมอ จนจิตมั่นในเมตตา มีความเมตตาเป็นคุณสมบัติประจำใจ จะ ได้รับอานิสงส์ คือ ผลดี 11 ประการ คือ 1.หลับก็เป็นสุข 2.ตื่น ก็เป็นสุข 3.ไม่ฝันร้าย 4.เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย 5.เป็นที่ รักของอมนุษย์ทั้งหลาย 6.เทวดาย่อมรักษา 7.ไม่ต้องภัยจาก ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราวุธ 8.จิตเป็นสมาธิง่าย 9.สีหน้าผ่องใส 10.เมื่อจะตาย ใจก็สงบ ไม่หลงใหลไร้สติ 11.ถ้ายังไม่บรรลु คุณพิเศษที่สูงกว่า ย่อมเข้าถึงพรหมโลก (พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2543: 179-180).....</p>					
3 3.1	ด้านความสันโดษ	<p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1</p> <p>หัวข้อเรื่อง ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา : พระมหากัสสปะ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ พระมหากัสสปะว่า เป็นผู้มีความสันโดษด้วยปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัช ไม่หลงติดใจใน ปัจจัย 4 มองเห็นโทษ และใช้ปัจจัย 4 อย่างรู้คุณค่าด้วย ปัญญาทรงแนะนำภิกษุทั้งหลายให้ประพฤติปฏิบัติตามท่าน พระมหากัสสปะ (ส.นิ. 16/144/233-234).....</p>					
3.2		<p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2</p> <p>หัวข้อเรื่อง ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา-ชาดก: มิตตวันทุกชาดก มิตตวันทุกถูกโยนลงไปในน้ำทะเลลอยไป ติดอยู่ที่ตำบลหนึ่งได้พบนางเวมานิกเปรต 4 นางที่ปราสาท แก้วผลึก จึงเดินต่อไปได้พบปราสาทเงินมีนางเปรต เช่นเดียวกัน 8 นาง ในปราสาทแก้วมณี 16 นาง ในปราสาท ทอง 32 นาง ได้ร่วมอภิรมย์กับนางเหล่านั้น และยังมีความ ปรารถนาไม่รู้จักอิม จึงเดินต่อไปได้พบอุสสุทรภักษ์เป็นที่ สวยผลของสัตวันรก จึงเข้าไปเพราะคิดว่าเป็นเมืองๆหนึ่ง เห็น สัตวันรภักษ์จักรพัดอยู่บนศิระระแต่เห็นเป็นเครื่องประดับจึงขอให้ ตนมีจักรเช่นนั้นบ้าง เมื่อได้รับจักรพัดบนศิระระจึงทราบว่าคุณ</p>					

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
3.3	ด้านความสันโดษ	<p>ได้รับความทุกข์ (นิบาตชาดก คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี, 2539: 54 -55)</p> <p>พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นเทวบุตรจาริกไปในอุสสทนรก ได้พบมิตตวันทุกอันเสวยทุกขเวทนาอยู่ในที่นั้น ถ้ามถึงกรรมแห่งตน พระโพธิสัตว์จึงกล่าวพระคาถาแสดงโทษแห่งโลกแก่มิตตวันทุก ว่า</p> <p>“ท่านเมื่อมีความปรารถนามากเกินไป ได้ครอบครองนารี 4 นาง ไม่พอใจนางทั้ง 4 ได้ครอบครองนารี 8 นาง ไม่พอใจนางทั้ง 8 ได้ครอบครองนารี 16 นาง ไม่พอใจนางทั้ง 16 ได้ครอบครองนารี 32 นาง ไม่พอใจนางทั้ง 32 จึงได้ประสบจักร จักรจึงพัดผันอยู่ที่ศีรษะของท่าน ผู้ถูกความปรารถนามากเกินไปขจัดแล้ว” (ขุ.ชา. 27/104/43)</p> <p>เมื่อพระโพธิสัตว์ตรัสกับมิตตวันทุก จักรได้พัดมิตตวันทุกไป เทวบุตรโพธิสัตว์เห็นนายมิตตวันทุกตกนรกจึงกล่าวว่า “ท่านล่วงเลยปราสาทแก้วผลึก ปราสาทเงิน และปราสาทแก้วมณีไปแล้ว มาถูกจักรหินบดขยี้อยู่ ท่านจักไม่พ้นจากจักรหินตราบเท่าที่ยังมีชีวิตอยู่” (ขุ.ชา. 27/82/34).....</p> <p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3</p> <p>หัวข้อเรื่อง ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา-ชาดก:</p> <p>สุวัณณหังสชาดก ในอดีตพระโพธิสัตว์เกิดเป็นพรานหมมณี ภรรยาคนหนึ่งชื่ออุลลันนทาภิกษุณี พร้อมธิดา 3 คน เมื่อธิดาออกเรือนไปไม่นานพระโพธิสัตว์ทรงทำกาลกิริยาไปเกิดเป็นหงส์ทอง ระลึกชาติได้ว่าเคยเกิดเป็นมนุษย์ คิดจะสงเคราะห์ภรรยาและธิดา จึงบินมาสลัดขนทองให้ครั้งละหนึ่งขน ทำให้อดีตภรรยาและธิดาได้เงินทองใช้จ่าย ต่อมาอดีตภรรยาจึงปริศนาธิดาคิดที่จะถอนขนทองของโพธิสัตว์ด้วยเกรงความลำบากและความไม่แน่นอนของหงส์ทองโพธิสัตว์ว่าจะสลัดขนทองให้กับตนอย่างสม่ำเสมอ แต่ธิดาไม่เห็นด้วย เมื่อหงส์ทองโพธิสัตว์กลับมา ภรรยาจึงจับหงส์ทองโพธิสัตว์ถอนขนจนหมดสิ้น ขนที่ถูกถอนโดยพลการจึงกลายเป็นสีขาวพร้อมกับขนที่ขึ้นมาใหม่ก็กลับกลายเป็นขนสีขาวด้วย (เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก พระมหาบุรณะ ชาตเมโธ, 2542: 197-213)</p>					

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
	ด้านความสันโดษ	พระศาสดาทรงประมวลเรื่องในอดีตมาตรัสสอนกุลชนันท์ทาท ภิกษุณีผู้มักมากแล้วตรัสพระคาถานี้ว่า "บุคคลได้สิ่งใด ควร ยินดีสิ่งนั้น เพราะความโลภเกินไปเป็นความชั่วแท้ นาง พรหมณีจับเอาหงส์ทองแล้วจึงล้อมจากทองคำ" (ขุ.ชา. 27/136/56).....	.....	.....	.....	.....	.....
4	ด้านความ ไม่ประมาณ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หัวข้อเรื่อง ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา- พุทธประวัติ: เทวทูต 4 หมายถึง ทูตของยมเทพ สื่อแจ้ง ข่าวของมฤตยู สัญญาณที่เตือนให้ระลึกถึงคตินิยมของชีวิต มิให้มีความประมาณ ได้แก่ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และ สมณะ 3 อย่างแรกเรียกเทวทูต ส่วนสมณะเรียกรวมเป็นเทว ทูตไปโดยปริยาย เพราะมาในหมวดเดียวกัน แต่ในบาลี เรียกว่า นิमित 4 มิได้เรียก เทวทูต (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2543: 102).....	.....	.....	.....	.....	.....
4.1		หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสน สุภาสิต: อตุตตะนา โจทยตุคฺคานํ จงเตือนตนด้วยตน ใน เรื่องพระนังคัลกุฎเฏระผู้เตือนตนเอง เจริญกัมมัญฐานจน สามารถบรรลุอรหัตตผลได้พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปรารภท่าน เป็นแบบอย่างแก่ภิกษุทั้งหลายว่า "ภิกษุ เธอจงเตือนตนด้วย ตนเอง จงพิจารณาตนด้วยตนเอง ถ้าเธอคุ้มครองตนเองได้ แล้ว มีสติ เธอก็จักอยู่เป็นสุข" (ขุ.ธ. 25/379/151).....	.....	.....	.....	.....	.....
4.2		หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-เรื่องน่ารู้จาก พระไตรปิฎก: อภินหฺปิจจเวกฺขนํ 5 (ธรรมที่ควร พิจารณาเบื้อง ๕ อย่าง) ได้แก่ 1.ชราธัมมตา คือ ความแก่เป็นธรรมตา ไม่ล่วงพ้นความแก่ ไปได้ 2.พยาธัมมตา คือ ความเจ็บป่วยไข้เป็นธรรม ไม่ล่วงพ้น ความเจ็บป่วยไปได้ 3.มรณธัมมตา คือ ความตายเป็นธรรมตา ไม่ล่วงพ้นความ ตายไปได้ 4.ปิยวินาภาวตา คือ จักต้องประสบความพลัดพรากจากของ รักของชอบใจไปทั้งสิ้น	.....	.....	.....	.....	.....
4.3			.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
4.4	ด้านความ ไม่ประมาท	5.กัมมัฏฐกตา คือ กรรมเป็นของตน เราทำกรรมดีก็ตาม กรรม ชั่วก็ตามจักต้องเป็นทายาทของกรรมนั้น (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2545: 180)..... ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: ไตรลักษณ์ คือ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความไม่ใช่ตัวตน กล่าวได้ ว่า ไตรลักษณ์เป็นเครื่องเร้าเตือน ทำให้ผู้รู้เข้าใจไตรลักษณ์ แล้วเกิดความไม่ประมาท เร่งรัดทำกิจที่ควรทำ และหลีกเลี่ยง จากที่ควรเว้น ขวนขวายสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามด้วยการปฏิบัติ ตามหลักจริยธรรมต่างๆ (ไตรลักษณ์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2534: 108).....					
4.5		หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสน สุภาสิต: ปมาโท มจฺจุโน ปถิ ความประมาทเป็นทางแห่ง ความตาย ในเรื่อง พระนางสามาวดี ว่าด้วยความไม่ประมาท เป็นเหตุให้บรรลุนิพพานปราศจากกิเลสอย่างสิ้นเชิง พระผู้มี พระภาคตรัสพระคาถานี้แก่ภิกษุทั้งหลาย ดังนี้ “ความไม่ ประมาท เป็นทางแห่งอมตะ ความประมาท เป็นทางแห่ง ความตาย คนผู้ไม่ประมาทชื่อว่าย่อมไม่ตาย คนผู้ประมาทจึง เหมือนคนตายแล้ว” (ขุ.ธ. 25/21/31).....					
5	ด้านการพึ่งตน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสน สุภาสิต: อดตนา โจทยตฺตานํ จงเตือนตนด้วยตน ใน เรื่องพระนังคัลกุฎเระผู้เตือนตนเอง เจริญกัมมัฏฐานจน สามารถบรรลุหัตถผลได้พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปรารภท่าน เป็นแบบอย่างแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุ เธอจงเตือนตนด้วย ตนเอง จงพิจารณาตนด้วยตนเอง ถ้าเธอคุ้มครองตนเองได้ แล้ว มีสติ เธอก็จักอยู่เป็นสุข” (ขุ.ธ. 25/379/151)..... ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: มงคล 38 เรื่อง มีศิวปวิทยา ศิลปะ แปลว่า การแสดงออกมาให้ปรากฏ ขึ้นได้อย่างงดงามน่าฟังชม เป็นความสามารถในทางปฏิบัติ คือ สามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ การมีศิวปวิทยา นั้นทำให้รู้จักสังเกต ทำงานด้วยความประณีต และสามารถ					

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			1	2	3	4	5
	ด้านการพึ่งตน	เลี้ยงตนเองได้ ดังพุทธพจน์ว่า "คิลปะแม่เพียงอย่างใดอย่าง หนึ่ง ก็สามารถยังประโยชน์ให้สำเร็จได้" (ขุ.ชา. 27/107/44)....	....	....	....	....	....
6	ด้านการใช้ปัญญา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: โภทศ 3 คือ ความฉลาด ความเชี่ยวชาญ มี 3 ประการ คือ 1.อายุโภทศ คือ ความฉลาดในความเจริญ, รอบรู้ทางเจริญ และเหตุของความเจริญ 2.อุปายโภทศ คือ ความฉลาดในความเสื่อม, รอบรู้ทางเสื่อม และเหตุของความเสื่อม 3.อุปายโภทศ คือ ความฉลาดในอุปาย, รอบรู้แก้ไขเหตุการณ์ และวิธีที่จะทำให้สำเร็จทั้งในการป้องกันความเสื่อม และใน การสร้างความสำเร็จ (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2545: 85).....	....	....	....	....	....
6.1							
6.2		หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสน สุภาษิต: นิสมมุ กรณิ เสสโย โครครวญก่อนแล้วจึงทำ หมายถึง เมื่อจะทำจะพูดหรือจะเชื่อ ต้องใคร่ครวญพิจารณา เสียก่อนว่า สิ่งนั้นมีคุณโทษและดีเลวอย่างไร เมื่อพิจารณา โดยรอบคอบแล้ว จึงควรทำควรพูดและควรเชื่อ เมื่อ ใคร่ครวญได้อย่างนี้ จะมีทางผิดพลาดน้อยที่สุดเพราะความ รอบคอบเป็นเหตุให้เว้นสิ่งที่ควรเว้นและทำสิ่งที่ควรทำ (ฎีกาพุทธศาสนสุภาษิต ภาคหนึ่ง พระมหาทองสีบ จารุณฺโณ, 2534: 48).....	....	....	....	....	....
6.3		หัวข้อเรื่อง การบริหารจัดการและเจริญปัญญา: พัฒนาการ เรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิด แบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ-โทษ และทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม คือ การ พิจารณาว่าสิ่งใดมีความจำเป็นแก่การดำรงชีวิตโดยตรง กับ สิ่งใดเป็นเพียงการเสริมปรนเปรอความสุขให้แก่ตน โดย เฉพาะที่เกี่ยวกับกาบริโภคใช้สอย เป็นวิธีคิดแบบสกัด หรือ บรรเทาต้นเหตุ เป็นขั้นขัดเกลากิเลสหรือตัดทางกิเลสไม่ให้เข้า มาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรมต่อๆ ไป (พุทธธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2525: 169)	....	....	....	....	....

ข้อ	ค่านิยมทางพุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
6.4	ด้านการใช้ปัญญา	<p>วิธีคิดแบบคุณ-โทษ และทางออก คือ การมองให้ครบทั้งข้อดีและข้อเสีย และทางแก้ไข ตามหลักการที่เรียกว่า อัศสาหะ (คุณค่า นำพึงใจ) อาทิณะ (โทษหรือข้อเสีย) นิสสรณะ (ทางออกอันเกิดจากการเห็นคุณและโทษนั้น) ในทางปฏิบัติไม่ควรมองข้ามโทษของสิ่งที่ตนเลือกรับมาอาจนำเอาส่วนดีของสิ่งที่ตนละเว้นมาใช้ประโยชน์ได้และหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขข้อบกพร่องที่ติดมากับสิ่งที่ตน เลือกรับเอามานั้น (พุทธธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2525: 689-693).....</p> <p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2</p> <p>หัวข้อเรื่อง ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา: พระสารีบุตร</p> <p>พระอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้า เมื่อยังเยาว์เรียกว่า อุปลิสสะ มีเพื่อนสนิทชื่อ โกลิตะ ซึ่งต่อมาคือ พระโมคคัลลานะ เมื่อทั้งสองจะบวชนั้น ได้ไปเที่ยวดูมหรสพที่ยอดเขาด้วยกัน คราวหนึ่งไปดูแล้วเกิดสลดใจ คิดออกแสวงหาโมกขธรรม และต่อมาได้ไปบวชอยู่ในสำนักของสังขยปริพาชกแต่ก็ไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย จนวันหนึ่งอุปลิสสปริพาชก พบพระอัสสชิเถระขณะท่านบิณฑบาต เกิดความเลื่อมใสติดตามไปสนทนา ขอลาหม้อคำสอนได้ฟังความย่อคาถาเดียว ก็ได้ดวงตาเห็นธรรม กลับไปบอกข่าวแก่โกลิตะ แล้วพากันไปเฝ้าพระพุทธเจ้า เมื่อบวชแล้ว 15 วัน พระสารีบุตรได้ฟังพระธรรมเทศนาก็ได้บรรลุพระอรหัต ได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางมีปัญญา มาก (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2543: 336-337).....</p>	.....	.....	.....	.....	.....
6.5		<p>หัวข้อเรื่อง การบริหารจัดการและเจริญปัญญา: พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิดแบบอุปายปลูกเจ้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบจรตธรรมสัมพันธ์</p> <p>วิธีคิดแบบอุปายปลูกเจ้าคุณธรรม คือ คิดในแนวสกัดกันหรือบรรเทาและขัดเกลادتันทา ด้วยการคิดในทางที่สร้างกำลังใจแก่ตน เช่น การคิดถึงความตาย ให้คิดในทางกุศลธรรม คือ เกิดความรู้สึกตื่นตัว เร่งทำกิจ ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์ (พุทธธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2525: 695-696)</p>	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
6.6	ด้านการใช้ปัญญา	<p>วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ คือ คิดตามหลักการและความมุ่งหมาย สำหรับการปฏิบัติตนก็คิดถึงว่าจะทำอะไรเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการและความมุ่งหมายที่มีอยู่แล้ววางแผนตามนั้นไม่ให้เกิดเคลื่อนไปจากที่กำหนด (พุทธธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2525: 683-689).....</p> <p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: ปัญญา 3 หมายถึง ความรอบรู้, รู้ทั่ว, เข้าใจ, รู้ซึ่ง มี 3 ประการ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สุตมยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน) 2. จินตามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การคิดการพิจารณาหาเหตุผล) 3. ภวานามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ) <p>(พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2545: 96).....</p>					
6.7		<p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสนสุภาษิต: สุลลสุลลํ ฌกเต ปญญํ ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา ในอาฬวกสูตร ว่าด้วยอาฬวกยักษ์ มีตอนหนึ่งอาฬวกยักษ์ถามพระผู้มีพระภาคว่า “บุคคลได้ปัญญาอย่างไรเล่า ทำอย่างไรจึงจะหาทรัพย์ได้ บุคคลได้เกียรติยศอย่างไรเล่า ทำอย่างไรจึงจะผูกมิตรไว้ได้ บุคคลละโลกนี้แล้วไปสู่โลกหน้า ทำอย่างไรเล่าจึงจะไม่เศร้าโศก”</p> <p>พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “บุคคลเชื่อธรรมของพระอรหันต์เพื่อบรรลุนิพพาน ไม่ประมาท มีความรอบคอบ ฟังด้วยดี ย่อมได้ปัญญา บุคคลผู้ทำการเหมาะเจาะไม่ทอดธุระ ขยันหมั่นเพียร ย่อมหาทรัพย์ได้ บุคคลยอมได้เกียรติยศเพราะความสัตย์บุคคลเมื่อให้ยอมผูกมิตรไว้ได้ บุคคลขยันครองเรือน ประกอบด้วยศรัทธามีธรรม 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จากะ ละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมไม่เศร้าโศก (ส.ส. 15/246/353-354).....</p>					

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
6.8	ด้านการใช้ปัญญา	หัวข้อเรื่อง ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกา: พระเชมาเถรี ท่านเป็นมหาสาวิการูปหนึ่ง ประสูติในราชตระกูลแห่งสาคร นครในมัททรัฐ ต่อมาได้เป็นพระอัครมเหสีของพระ เจ้าพิมพิสาร มีความมัวเมาในรูปสมบัติของตน ได้ฟัง พระพุทธเจ้าแสดงพระธรรมเทศนาเรื่องราคะ และการกำจัด ราคะ พอจบพระธรรมเทศนาก็ได้บรรลุพระอรหัต แล้วบวช เป็นภิกษุณี ได้รับยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะในทางมีปัญญามาก และเป็นอัครสาวิกาดำยขวา (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับ ประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2543: 28).....	.....	.....	.....	.....	.....
6.9		หัวข้อเรื่อง การบริหารจัดการและเจริญปัญญา: พัฒนาการ เรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิด แบบอริยสังข์ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบอริยสังข์ หรือวิธีคิดแบบแก้ปัญหา คือ การคิดที่ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของอริยสังข์สี่ อันได้แก่ การกำหนดสภาพ ปัญหา ค้นหาสาเหตุ วางเป้าหมายให้ชัดแล้วลงมือแก้ปัญหา ไปตามสภาพความเป็นจริง (พุทธธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2525: 681-683) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ การคิดถึงที่มาที่ไป ความ ต่อเนื่องของเรื่องราวที่เกิดขึ้น การลำดับเหตุการณ์ และ ผลกระทบ (พุทธธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2525: 676).....	.....	.....	.....	.....	.....
7	ด้านการฝึกตน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: ไตรสิกขา คือ ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไป ได้แก่ 1.อริศีลสิกขา คือ การฝึกฝนกาย วาจา ความสัมพันธ์กับ ผู้อื่น การไม่เบียดเบียน 2.อริจิตสิกขา คือ การฝึกฝนตนเองให้มีคุณภาพจิตดี สมรรถภาพจิตดี และสุขภาพจิตดี 3.อริปัญญาสิกขา คือ ความรู้ความ เข้าใจสิ่งทั้งหลายตาม ความเป็นจริง ทำให้จิตใจเป็นอิสระไม่ตกอยู่ในอำนาจกิเลส (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2545: 107).....	.....	.....	.....	.....	.....
7.1			.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
7.2	ด้านการฝึกตน	<p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: กรรณฐาน 2 หมายถึง ที่ตั้งแห่งการงาน อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานของใจ อุบายทางใจ วิธีฝึกอบรมจิต มี 2 ประเภท คือ</p> <p>1.สมถกรรณฐาน (อุบายสงบใจ) 2.วิปัสสนากรรณฐาน (อุบายเรื่องปัญญา) (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2543: 10).....</p> <p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2</p>					
7.3		<p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: บุพนิมิตของ มัชฌิมาปฏิปทา หมายถึง เครื่องหมายบ่งบอกล่วงหน้าถึง การมาของอริยมรรคเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำเข้าสู่มรรคเพื่อรับคน เข้าสู่กระบวนการฝึกฝนพัฒนา บุพนิมิตแห่งมัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่</p> <p>1.กัลยาณมิตร (ความมีกัลยาณมิตร) 2.ศีลสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศีล) 3.ฉันทสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยฉันทะ พอใจใฝ่รักใน ปัญญา สัจธรรมในจริยธรรม ใฝ่รู้ในความจริงและความดี) 4.อิตตสัมปทา (การทำตนให้ถึงพร้อม เห็นความสำคัญของการ ฝึกตน) 5.ทักขุสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยหลักการแห่งความเชื่อ) 6.อัปปมาทสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท) 7.โยนิโสมนสิการสัมปทา (รู้จักคิดพิจารณา มองสิ่งทั้งหลาย ให้ได้ความรู้และได้ประโยชน์ที่จะเอามาใช้พัฒนาตนเองยิ่งๆ ขึ้นไป) (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2545: 205).....</p>					
7.4		<p>หัวข้อเรื่อง ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิก-ชาดก: ราโชวาทชาดก พระเจ้าพัลลิกะพระมหากษัตริย์แห่งแคว้น โกศลทรงรถพระที่นั่งตรวจตราพระนครโดยมีนายสารถีตาม เสด็จ ในระหว่างทางเข้าตำบลแห่งหนึ่งมีรถพระที่นั่งอีกคัน หนึ่งของพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพระมหากษัตริย์แห่ง แคว้นพาราณสีพร้อมด้วยนายสารถีพร้อมจะเข้าตำบลนั้นด้วย แต่ทางเดินนั้นสามารถให้รถพระที่นั่งผ่านได้ครั้งละหนึ่งคัน</p>					

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
7.5	ด้านการฝึกตน	<p>เท่านั้น นายสารถิของสองกษัตริย์จึงได้ตอบให้อีกฝ่ายหนึ่ง หลีกทางให้รถพระที่นั่งของพระมหากษัตริย์ตนเข้าไปก่อน เมื่อ ได้ตอบกันทราบความว่าเป็นรถพระที่นั่งของพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีศักดิ์เสมอกัน นายสารถิของพระเจ้าพัลลิกะจึงกล่าววอด พระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ตนว่า (ขุ.ชา.27/151/62) "พระเจ้าพัลลิกะทรงขจัดคนกระด้างด้วยความกระด้าง ทรง ชนะคนอ่อนโยนด้วยความอ่อนโยน ทรงชนะคนดีด้วยความดี ทรงชนะคนไม่ดีด้วยความไม่ดี พระราชาองค์นี้เป็นเช่นนี้ นาย สารถิท่านจงหลีกทางถวายพระราชาของเราเถิด" นายสารถิของพระเจ้าพาราณสีกล่าวว่าพระเกียรติคุณของ พระมหากษัตริย์ตนว่า "พระเจ้ากรุงพาราณสีทรงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ ทรงชนะคนไม่ดีด้วยความดี ทรงชนะคนตระหนี่ด้วยการให้ ทรงชนะคนพูดเหลวไหลด้วยคำสัตย์ พระราชาองค์นี้เป็น เช่นนี้ นายสารถิ ท่านจงหลีกทางถวายพระราชาของเราเถิด" (ขุ.ชา. 27/151/62) พระเจ้าพัลลิกะและนายสารถิได้สดับพระเกียรติคุณของพระ เจ้าพาราณสีแล้วเกิดความเลื่อมใสจึงยอมหลีกรถออกแล้วเชิญ พระเจ้าพาราณสีเสด็จก่อน (นิบาตชาดก คณะกรรมการ อำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ, 2539: 127-131).....</p> <p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: มรรคมีองค์ 8 หมายถึง ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ) 2. สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) 3. สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) 4. สัมมากัมมันตะ (ทำการชอบ) 5. สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) 6. สัมมาวายามะ (เพียรชอบ) 7. สัมมาสติ (ระลึกชอบ) 8. สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ) <p>(พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2545: 215).....</p>					

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
7.6	ด้านการฝึกตน	<p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: บุญกิริยาวัตถุ 10 หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำบุญ, ทางทำความดี ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.ทานมัย (ทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ) 2.ศีลมัย (ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดี) 3.ภวานามัย (ทำบุญด้วยการเจริญภavana คือ อบรมจิตใจ) 4.อปจายนมัย (ทำบุญด้วยการประพฤติอ่อนน้อม) 5.เวยยาวัจจมัย (ทำบุญด้วยการช่วยขนขวายรับใช้) 6.ปัตติทานมัย (ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งความดีให้ผู้อื่น หรือ ให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการทำความดี) 7.ปัตตานุโมทนา มัย (ทำบุญด้วยการยินดีในความดีของผู้อื่น) 8.ธัมมัสสวนมัย (ทำบุญด้วยการฟังธรรมศึกษาหาความรู้) 9.ธัมมเทศนามัย (ทำบุญด้วยการสั่งสอนให้ความรู้) 10.ทิกขุชุกัมม (ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง) <p>(พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2545: 93-94).....</p>	.....	.....	.....	.....	.....
7.7		<p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา-พุทธศาสนสุภาษิต: อตฺตา หเว ชิตฺตํ เสยฺโย ชนະတၢ်နီၤညးၤတၢ်ခၢၣ်</p> <p>ในเรื่องอนัตตပ္ပจกพรหมณ์ พระผู้มีพระภาคตรัสคานี้แก่พรหมณ์ ดังนี้ "การชนะตนของบุคคลผู้ฝึกตนดีแล้ว ประพฤติดีจํารวมเป็นนิตยนั้นแล ประเสริฐกว่าการชนะผู้อื่น"</p> <p>(ช.ธ.25/104/62).....</p>	.....	.....	.....	.....	.....
8	ด้านการเห็นคุณค่าชีวิต	<p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: สุข 2 (กายิก, เจตสิก) กล่าวคือ กายิกสุข หมายถึง สุขทางกาย และเจตสิกสุข หมายถึง สุขทางใจ (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2545: 76).....</p>	.....	.....	.....	.....	.....
8.1		<p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: คิหิสุข (กามโกคิสุข4) คือ สุขของชาวบ้าน, สุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่าเสมอ, สุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี 4 ประการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.อัตถิสุข สุขเกิดจากความมีทรัพย์ 2.โภคสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ 3.อนนสุข สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ 	.....	.....	.....	.....	.....
8.2			.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
8.3	ด้านการเห็น คุณค่าชีวิต	<p>4.อนวัชชสุข สุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ (ไม่บกพร่อง เสียหายทั้งทางกาย วาจา และใจ)</p> <p>(พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2545: 146-147) .....</p> <p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: สุข 2 (สามีส, นิรามิส) กล่าวคือ สามีสสุข คือ สุขที่อาศัยกามคุณ นิรามิสสุข คือ สุขที่ไม่อาศัยกามคุณ แต่อาศัยเนกขัมมะ คือ ปลีกออก จากกามคุณ (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2545: 76).....</p> <p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: อัตถะ 3 หมายถึง ประโยชน์ ผลที่มุ่งหมาย 3 ระดับ คือ</p> <p>1.ทิฏฐมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ รวมถึงการแสวงหาสิ่งเหล่านี้มาโดยชอบธรรม</p> <p>2.สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์เบื้องหน้า หรือประโยชน์ที่ล้ำ ลึกกว่าที่จะมองเห็นกันเฉพาะหน้า เป็นจุดหมายขั้นสูงขึ้นไป เป็นหลักประกันชีวิตเมื่อละจากโลกนี้ไป</p> <p>3.ปรมาตถะ คือ ประโยชน์สูงสุด หรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริง ของชีวิต เป็นจุดหมายสูงสุดหรือที่หมายขั้นสุดท้าย คือ พระนิพพาน</p> <p>อีกประการหนึ่งหมายถึง 1.อัตตัตถะ (ประโยชน์ตนหรือ ประโยชน์) 2.ปรัตถะ (ประโยชน์ผู้อื่น) 3.อุภยัตถะ (ประโยชน์ ทั้ง 2 ฝ่าย)</p> <p>(พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตโต], 2545: 110-111).....</p>	.....	.....	.....	.....	.....
8.4			.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ค่านิยมทาง พุทธศาสนา	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
			5	4	3	2	1
9	ด้านความเป็น อิสระไม่ยึดติด	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: ไตรสิกขา คือ ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไป ได้แก่ 1. อธิศีลสิกขา คือ การฝึกฝนกาย วาจา ความสัมพันธ์กับ ผู้อื่น การไม่เบียดเบียน 2. อธิจิตสิกขา คือ การฝึกฝนตนเองให้มีคุณภาพจิตดี สมรรถภาพจิตดี และสุขภาพจิตดี 3. อธิปัญญาสิกขา คือ ความรู้ความเข้าใจ สิ่งทั้งหลายตาม ความเป็นจริง ทำให้จิตใจเป็นอิสระไม่ตกอยู่ในอำนาจกิเลส (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2545: 107).....					
9.1		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: ไตรลักษณ์ คือ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความไม่ใช่ตัวตน ไตรลักษณ์เป็นสภาวะสัจจ์ หรือความจริงตามสภาวะ ซึ่งเป็น เรื่องสำหรับปัญญาจะรู้เข้าใจและเมื่อรู้เข้าใจเท่าทันแล้ว ก็ จะทำให้จิตหลุดพ้นเป็นอิสระ (ไตรลักษณ์ พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2534: 108).....					
9.2		หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: มรรคมีองค์ 8 หมายถึง ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ 1. สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ) 2. สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) 3. สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) 4. สัมมากัมมันตะ (ทำการชอบ) 5. สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) 6. สัมมาวายามะ (เพียรชอบ) 7. สัมมาสติ (ระลึกชอบ) 8. สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ) (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุตฺโต], 2545: 215).....					
9.3							

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
ค่านิยมทางพุทธศาสนา

1. ด้านการให้ทาน _____
_____
_____

2. ด้านความเมตตากรุณา _____
_____
_____

3. ด้านความสันโดษ _____
_____
_____

4. ด้านความไม่ประมาท _____
_____
_____

5. ด้านการพึ่งตน _____
_____
_____

6. ด้านการใช้ปัญญา _____
_____
_____

7. ด้านการฝึกตน _____
_____
_____

8. ด้านการเห็นคุณค่าชีวิต _____
_____
_____

9. ด้านความเป็นอิสระไม่ยึดติด _____
_____
_____

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง

การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี

30 ปีขึ้นไป

3. วุฒิมัธยมศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

อื่นๆ ระบุ.....

4. ประสบการณ์ในการสอน

น้อยกว่า 10 ปี

10 ปีขึ้นไป

5. ปัจจุบันท่านสอนในระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1

มัธยมศึกษาปีที่ 2

มัธยมศึกษาปีที่ 3

6. ท่านเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา บ้างหรือไม่

เคย

ไม่เคย

7. ท่านคิดว่าปัจจัยใดในด้านครูผู้สอนที่ทำให้การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพระพุทธศาสนาประสบผลสำเร็จ (โปรดเรียงลำดับ)

( ) วิธีปฏิบัติของครู

( ) ความเป็นกัลยาณมิตรของครู

( ) วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

( ) ประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

( ) ความศรัทธา และความสนใจในการศึกษาและการสอนพระพุทธศาสนา

( ) ความสามารถของครูในการสืบค้นข้อมูลจากพระไตรปิฎกหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

( ) ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและปรากฏการณ์ทางสังคมที่จะเชื่อมโยงเข้าสู่การพัฒนา
ค่านิยมทางพระพุทธศาสนา

( ) อื่นๆ ระบุ .....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ
  - 1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์
  - 1.2 การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน
  - 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 1.4 สื่อการเรียนการสอน
  - 1.5 การวัดและประเมินผล
2. โปรดพิจารณาวิธีการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพระพุทธศาสนาว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อละ 1 ระดับเท่านั้น
3. ระดับคะแนนมีความหมายดังนี้ คือ

คะแนน 5	หมายความว่า	มีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนน 4	หมายความว่า	มีความเหมาะสมมาก
คะแนน 3	หมายความว่า	มีความเหมาะสมปานกลาง
คะแนน 2	หมายความว่า	มีความเหมาะสมน้อย
คะแนน 1	หมายความว่า	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

1. การกำหนดวัตถุประสงค์

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
วัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย					
1.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของค่านิยมทางพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
1.2 มีความเข้าใจที่จะนำความรู้สู่การปฏิบัติตามค่านิยมทางพุทธศาสนาได้.....	...	...	...	...	...
วัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย					
1.3 เห็นคุณค่าและความสำคัญของค่านิยมทางพุทธศาสนาที่ทำให้เกิดผลดีต่อชีวิตและนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข.....	...	...	...	...	...
ด้านทักษะพิสัย					
1.4 ปฏิบัติตนตามค่านิยมทางพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
1.5 สามารถนำค่านิยมทางพุทธศาสนามาแก้ปัญหาได้.....	...	...	...	...	...
1.6 เผยแพร่ค่านิยมทางพุทธศาสนาให้แก่ผู้อื่นเข้าใจได้.....	...	...	...	...	...

2. การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.1 สถานที่สอนมีความสะอาดและสงบ	...	...	...	...	...
2.2 สถานที่สอนมีสิ่งโน้มน้าวจิตใจให้เกิดค่านิยมทางพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป ป้ายคติธรรม รูปภาพการกระทำที่เป็นแบบอย่างอันดี.....	...	...	...	...	...
2.3 สถานที่สอนมีพื้นที่เอื้อต่อการฝึกปฏิบัติ.....	...	...	...	...	...
2.4 สถานที่สอนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ.....	...	...	...	...	...
2.5 ปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับศิษย์	...	...	...	...	...

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาผลการวิเคราะห์เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา
โดยผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ในด้านศาสนพิธี ศาสนบุคคล และศาสนธรรม กับกิจกรรม
การเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา
มากน้อยเพียงใด

3.1 เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในกลุ่มศาสนพิธี

ค่านิยมทางพุทธศาสนา	เนื้อหา
1. ด้านการให้ทาน	<ul style="list-style-type: none"> - การทำบุญตักบาตร - การถวายภัตตาหาร สิ่งของที่ควรถวายและสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ - การถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน - การถวายผ้าอาบน้ำฝน - การจัดเครื่องไทยธรรม เครื่องไทยธรรม - การกรวดน้ำ - การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า - พิธีทำบุญ งานมงคล งานอวมงคล - ข้อปฏิบัติในวันเสด็จพระ การถวายข้าวพระพุทธ การถวายไทยธรรม การกรวดน้ำ
2. ด้านความเมตตากรุณา	<ul style="list-style-type: none"> - สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา

ก. กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.1.1 สาริตและฝึกนักเรียนปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...
3.1.2 แสดงละครหรือบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...
3.1.3 จัดกิจกรรมสืบสอบ ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...
3.1.4 ครูอธิบายประกอบการตั้งคำถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...
3.1.5 อภิปรายประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...

ข. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.1.6 จัดโครงการกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันระหว่างวัด โรงเรียน และชุมชน.....	...	...	...	...	...
3.1.7 จัดป้ายนิเทศ หรือนิทรรศการเผยแพร่การปฏิบัติศาสนพิธีในวันสำคัญทางศาสนา.....	...	...	...	...	...
3.1.8 นักเรียนจัดทำบันทึกการปฏิบัติตนในการประกอบศาสนพิธีแต่ละครั้ง.....	...	...	...	...	...

3.2 เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในกลุ่มศาสนบุคคล

ค่านิยมทางพุทธศาสนา	เนื้อหา
1. ด้านการให้ทาน	- อนาคตนิมิตกัษะ - นางวิสาขา
2. ด้านความเมตตากรุณา	- สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนการสั่งสอน
3. ด้านความสันโดษ	- พระมหากัสสปะ
4. ด้านความไม่ประมาท	- สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนเทวทูต 4
5. ด้านการพึ่งตนเอง	- สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนการแสวงหาความรู้ ตอนบำเพ็ญทุกรกิริยา ตอนการนจัญमार และตอนตรัสรู้ - ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางมารวิชัย
6. ด้านการใช้ปัญญา	- พระสารีบุตร - พระเขมาเถรี
7. ด้านการฝึกตนเอง	- สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนมจัญमार - ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางมารวิชัย

ก. กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.2.1 แสดงละครหรือบทบาทสมมติเกี่ยวกับประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกาในแต่ละบทเรียน.....	...	...	...	...	...
3.2.2 ค้นคว้าและอภิปรายประวัติ ผลงานของบุคคลตัวอย่าง.....	...	...	...	...	...
3.2.3 สนทนาซักถามเพื่อเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...
3.2.4 ให้นักเรียนยกตัวอย่างบุคคล หรือการกระทำที่แสดงว่าปฏิบัติตามค่านิยมทางพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...

ข. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.2.5 ให้นักเรียนจัดทำสมุดภาพประวัติและผลงานของบุคคลตัวอย่างที่มีค่านิยมสอดคล้องกับบทเรียน.....	...	...	...	...	...
3.2.6 ให้นักเรียนสัมภาษณ์พระสงฆ์หรือบุคคลตัวอย่างเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต.....	...	...	...	...	...
3.2.7 จัดป้ายนิเทศ หรือนิทรรศการแสดงผลงานของบุคคลตัวอย่าง.....	...	...	...	...	...
3.2.8 เขียนเรียงความในหัวข้อเรื่องบุคคลที่นักเรียนยกย่องและแนวทางการนำคุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่างมาปฏิบัติในชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...

3.3 เป้าหมายในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในกลุ่มศาสนธรรม

ค่านิยมทางพุทธศาสนา	เนื้อหา
1. ด้านการให้ทาน	<ul style="list-style-type: none"> - สุโข ปุณ्यสุต อัจฉโย การสั่งสมบุญย่อมนำสุขมาให้ - บุญกิริยาวัตถุ 10
2. ด้านความเมตตากรุณา	<ul style="list-style-type: none"> - มิตรแท้ - มิตรเทียม
3. ด้านความสันโดษ	<ul style="list-style-type: none"> - มิตตวันทุกชาติก - สุวัณณหังสชาติก - พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง
4. ด้านความไม่ประมาท	<ul style="list-style-type: none"> - อุตตนา โจทยุตตนา จงเตือนตนด้วยตน - นิสมม กรณํ เสยโย ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำ - อภินนฺทิจจเวกขณํ 5 (ธรรมที่ควรพิจารณาเนื่องๆ 5 อย่าง) - ธาตุ 4 - สมบัติ 4 วิบัติ 4 - สติปัฏฐาน 4 - วัฏฏะ 3 - ไตรลักษณ์ - ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย - ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ - นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ด้านการพึ่งตน	<ul style="list-style-type: none"> - อุตตนา โจทยุตตนา จงเตือนตนด้วยตน - มงคล 38 เรื่อง มีศิลปวิทยา - พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง

ค่านิยมทางพุทธศาสนา	เนื้อหา
6. ด้านการใช้ปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> - โภคัล 3 - นิสมม กรณํ เสโย โคร์ครวญก่อนแล้วจึงทำ - พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ-โทษ และทางออก - พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ - ปัญญา 3 - สุตสุตฺถํ ลภเต ปญญํ ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา - มงคล 38 เรื่อง ฟังธรรมตามกาล สนทนาธรรมตามกาล - พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
7. ด้านการฝึกตน	<ul style="list-style-type: none"> - ไตรสิกขา - กรรมฐาน 2 - พระพุทธศาสนากับการพัฒนาตนเองและครอบครัว - บุญนิमितของมัชฌิมาปฏิปทา - ราโชวาทชาดก - มรรคมีองค์ 8 - บุญกิริยาวัตถุ 10 - อตฺตา หเว ชิตํ เสโย ชนะตนนั้นแลดีกว่า
8. ด้านการเห็นคุณค่าชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> - สุข 2 (กายิก , เจตสิก) - ดิหิสุข (กามโภคีสุข 4) - สุข 2 (สามิส , นีรามิส) - มงคล 38 เรื่อง ประพฤติธรรม เว้นจากความชั่ว - กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว - อัตตะ 3 - ธมฺมจารี สุขํ เสติ ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข
9. ด้านความเป็นอิสระ ไม่ยึดติด	<ul style="list-style-type: none"> - ไตรสิกขา - ธาตุ 4 - อภินนฺปัจจเวกษณํ 5 (ธรรมที่ควรพิจารณาเนื่องๆ 5 อย่าง) - อายตนะ - ฌาน - ญาณ - ไตรลักษณ์ - มรรคมีองค์ 8 - อัตตะ - อนัตตะ

ก. กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.3.1 อธิบายประกอบการตั้งคำถามเพื่อเชื่อมโยงหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง....	...	...	...	...	...
3.3.2 ใช้กรณีตัวอย่างให้นักเรียนอภิปรายสภาพ ปัญหา และเสนอวิธีแก้ปัญหา ด้านจริยธรรมและค่านิยมของบุคคล.....	...	...	...	...	...
3.3.3 ฝึกปฏิบัติสมาธิแล้วสรุปคุณค่าที่ได้จากการปฏิบัติ.....	...	...	...	...	...
3.3.4 ศึกษาคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา หรือเลือกเรื่องที่สนใจ เช่น ชาดก โดยเน้น คุณค่าและการนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน.....	...	...	...	...	...
3.3.5 สร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนตัดสินใจและแสดงค่านิยมของตนเอง.....	...	...	...	...	...
3.3.6 แสดงละครหรือบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
3.3.7 นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่ได้พบทั้งในเชิงบวกและลบ แล้วร่วมแสดง ความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติในชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...
3.3.8 จัดกิจกรรมการสอนด้วยวิธี Storyline โดยนำเนื้อหาที่สอนมาผูกเป็นเรื่อง มีการกำหนดเส้นทางเดินเรื่องโดยใช้คำถามหลัก องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น.....	...	...	...	...	...
3.3.9 จัดอภิปรายถึงคุณค่า และการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติใน ชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...

ข. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.3.10 จัดทัศนศึกษานอกสถานที่.....	...	...	...	...	...
3.3.11 จัดให้นักเรียนเข้าค่ายคุณธรรม.....	...	...	...	...	...
3.3.12 จัดการแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ.....	...	...	...	...	...
3.3.13 จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่โรงเรียนและชุมชน.....	...	...	...	...	...
3.3.14 จัดป้ายนิเทศ หรือนิทรรศการเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง.....	...	...	...	...	...
3.3.15 จัดกิจกรรมพานักเรียนไปเยี่ยมและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ / ผู้ด้อยโอกาส	...	...	...	...	...
3.3.16 นักเรียนศึกษาปัญหาสังคมแล้วเสนอแนวทางการนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนามาใช้แก้ปัญหาร่วมกับโรงเรียนและชุมชน.....	...	...	...	...	...
3.3.17 เขียนเรียงความในหัวเรื่องคุณค่าและแนวทางการปฏิบัติหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม.....	...	...	...	...	...

กิจกรรมเสริมหลักสูตร (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.3.18 จัดให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้ค่านิยมทางพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เสนอความคิดเห็น จัดทำเป็นรายงานเสนอเป็นผลงาน.....	...	...	...	...	...
3.3.19 ร่วมกับพระสงฆ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดทำเอกสารหรือนิทานที่เสริมสร้างค่านิยมทางพุทธศาสนาเผยแพร่ให้แก่โรงเรียนและชุมชน.....	...	...	...	...	...
3.3.20 จัดให้นักเรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
3.3.21 นักเรียนจัดทำบันทึกการปฏิบัติตนในด้านค่านิยมและจริยธรรม แล้วเสนอแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองภายใต้คำแนะนำของครู	...	...	...	...	...
3.3.22 ให้นักเรียนจัดทำสมุดภาพเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิต หรือการกระทำที่เป็นแนวทางการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน.....	...	...	...	...	...
3.3.23 มอบประกาศนียบัตรแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม.....	...	...	...	...	...

4. สื่อการเรียนการสอน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ก. หลักการ					
4.1 พิจารณาสื่อที่กระตุ้นให้ใช้ความคิด.....	...	...	...	...	...
4.2 พิจารณาสื่อที่สร้างความสนใจไปสู่การปฏิบัติ.....	...	...	...	...	...
4.3 พิจารณาสื่อที่สร้างความเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้น.....	...	...	...	...	...
ข. การใช้สื่อการเรียนการสอน					
4.4 ของจริง.....	...	...	...	...	...
4.5 ใบความรู้.....	...	...	...	...	...
4.6 ใบงาน.....	...	...	...	...	...
4.7 ชุดการสอน.....	...	...	...	...	...
4.8 พระไตรปิฎก.....	...	...	...	...	...
4.9 หนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	...	...	...	...	...
4.10 รูปภาพหรือภาพโปสเตอร์.....	...	...	...	...	...
4.11 พจนานุกรมทางพระพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
4.12 นิทานชาดก หรือนิทานที่แฝงคติธรรม.....	...	...	...	...	...
4.13 ข่าวจากหนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ.....	...	...	...	...	...
4.14 บทเรียนสำเร็จรูป.....	...	...	...	...	...
4.15 สไลด์.....	...	...	...	...	...
4.16 วีดิทัศน์.....	...	...	...	...	...
4.17 ซีดี-รอม.....	...	...	...	...	...
4.18 เทปบรรยายธรรมะ / เทปเพลงธรรมะ.....	...	...	...	...	...
4.19 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)	...	...	...	...	...
4.20 ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต					
4.20.1 สถาบันทางการศึกษาของพระสงฆ์.....	...	...	...	...	...
4.20.2 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
4.20.3 องค์กรเอกชน.....	...	...	...	...	...
4.21 แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เช่น วัด ศูนย์พระพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
4.22 วิทยากร					
4.22.1 พระสงฆ์	...	...	...	...	...
4.22.2 แม่ชี.....	...	...	...	...	...
4.22.3 คฤหัสถ์.....	...	...	...	...	...
4.23 อื่นๆ ระบุ	...	...	...	...	...

5. การวัดและประเมินผล

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ก. หลักการ					
5.1 เน้นการนำมาใช้ในชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...
5.2 ให้มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง.....	...	...	...	...	...
5.3 เน้นพฤติกรรมของนักเรียนที่พัฒนาไปในเชิงบวก.....	...	...	...	...	...
ข. วิธีการ					
5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล					
5.4.1 สังคมมิติ.....	...	...	...	...	...
5.4.2 แบบทดสอบ.....	...	...	...	...	...
5.4.3 แบบสัมภาษณ์.....	...	...	...	...	...
5.4.4 แบบวัดเจตคติ.....	...	...	...	...	...
5.4.5 แบบสร้างสถานการณ์จำลอง.....	...	...	...	...	...
5.4.6 แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรม.....	...	...	...	...	...
5.4.7 แฟ้มสะสมงาน.....	...	...	...	...	...
5.5 ผู้มีส่วนร่วมในการประเมินนอกจากครูผู้สอน					
5.5.1 นักเรียน.....	...	...	...	...	...
5.5.2 เพื่อนนักเรียน.....	...	...	...	...	...
5.5.3 ผู้ปกครอง.....	...	...	...	...	...

**แบบนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา)**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยคำถาม คือ
  - ส่วนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา
  - ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา
3. โปรดพิจารณาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งผ่านเกณฑ์เบื้องต้น (มีความหมายค่าเฉลี่ย 3.56 ขึ้นไป) แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อหนึ่งระดับเท่านั้น
4. ระดับคะแนนมีความหมายดังนี้ คือ

คะแนน 5	หมายความว่า	มีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนน 4	หมายความว่า	มีความเหมาะสมมาก
คะแนน 3	หมายความว่า	มีความเหมาะสมปานกลาง
คะแนน 2	หมายความว่า	มีความเหมาะสมน้อย
คะแนน 1	หมายความว่า	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด
5. โปรดตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการประมวลผลเพื่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณทุกท่าน
นางสาวณัฐสุดา จตุรภากุล
ผู้ทำการวิจัย

หมายเหตุ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1. อาจารย์ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา 2. วิทยากรผู้จัดอบรมครูผู้สอนพระพุทธศาสนาของกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

แบบนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา

1. การกำหนดวัตถุประสงค์

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ก. วัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย					
1.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของค่านิยมทางพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
1.2 มีความเข้าใจที่จะนำความรู้สู่การปฏิบัติตามค่านิยมทางพุทธศาสนาได้.....	...	...	...	...	...
ข. วัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย					
1.3 เห็นคุณค่าและความสำคัญของค่านิยมทางพุทธศาสนาที่ทำให้เกิดผลดีต่อชีวิตและนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข.....	...	...	...	...	...
ค. วัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย					
1.4 ปฏิบัติตนตามค่านิยมทางพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
1.5 สามารถนำค่านิยมทางพุทธศาสนา来解决ปัญหาได้.....	...	...	...	...	...
1.6 เผยแพร่ค่านิยมทางพุทธศาสนาให้แก่ผู้อื่นเข้าใจได้.....	...	...	...	...	...

2. การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.1 สถานที่สอนมีความสะอาดและสงบ	...	...	...	...	...
2.2 สถานที่สอนมีสิ่งโน้มน้าวจิตใจให้เกิดค่านิยมทางพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป ป้ายคติธรรม รูปภาพการกระทำที่เป็นแบบอย่างอันดี.....	...	...	...	...	...
2.3 สถานที่สอนมีพื้นที่เอื้อต่อการฝึกปฏิบัติ.....	...	...	...	...	...
2.4 ปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับศิษย์	...	...	...	...	...

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาผลการวิเคราะห์เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา
โดยผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ในด้านศาสนพิธี ศาสนบุคคล และศาสนธรรม กับกิจกรรม
การเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา
มากน้อยเพียงใด

3.1 เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในกลุ่มศาสนพิธี

ค่านิยมทางพุทธศาสนา	เนื้อหา
1. ด้านการให้ทาน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การทำบุญตักบาตร ▪ การถวายภัตตาหาร สิ่งของที่ควรถวายและสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ ▪ การถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน ▪ การถวายผ้าอาบน้ำฝน ▪ การจัดเครื่องไทยธรรม เครื่องไทยธรรม ▪ การกรวดน้ำ ▪ การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า ▪ พิธีทำบุญ งานมงคล งานอวมงคล ▪ ข้อปฏิบัติในวันเสด็จพระ การถวายข้าวพระพุทธ การถวายไทยธรรม การกรวดน้ำ
2. ด้านความเมตตากรุณา	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา

ก. กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.1.1 สาธิตและฝึกนักเรียนปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...
3.1.2 แสดงละครหรือบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...
3.1.3 จัดกิจกรรมสืบสอบ ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...
3.1.4 ครูอธิบายประกอบการตั้งคำถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...
3.1.5 อภิปรายประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติศาสนพิธี.....	...	...	...	...	...

ข. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.1.6 จัดโครงการกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันระหว่างวัด โรงเรียน และชุมชน.....	...	...	...	...	...
3.1.7 จัดป้ายนิเทศ หรือนิทรรศการเผยแพร่การปฏิบัติศาสนพิธีในวันสำคัญทางศาสนา.....	...	...	...	...	...
3.1.8 นักเรียนจัดทำบันทึกการปฏิบัติตนในการประกอบศาสนพิธีแต่ละครั้ง.....	...	...	...	...	...

3.2 เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในกลุ่มศาสนบุคคล

ค่านิยมทางพุทธศาสนา	เนื้อหา
1. ด้านการให้ทาน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อนาคตบิณฑิกะ ▪ นางวิสาขา
2. ด้านความเมตตากรุณา	▪ สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนการสั่งสอน
3. ด้านความสันโดษ	▪ พระมหากัสสปะ
4. ด้านความไม่ประมาท	▪ สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนเทวทูต 4
5. ด้านการพึ่งตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนการแสวงหาความรู้ ตอนบำเพ็ญทุกรกิริยา ตอนการมัจจุมาร และตอนตรัสรู้ ▪ ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางมารวิชัย
6. ด้านการใช้ปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พระสารีบุตร ▪ พระเขมาเถรี
7. ด้านการฝึกตนเอง	▪ สรูปและวิเคราะห์พุทธประวัติตอนมัจจุมาร

ก. กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.2.1 แสดงละครหรือบทบาทสมมติเกี่ยวกับประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิกาในแต่ละบทเรียน.....	...	...	...	...	...
3.2.2 ค้นคว้าและอภิปรายประวัติ ผลงานของบุคคลตัวอย่าง.....	...	...	...	...	...
3.2.3 สนทนาซักถามเพื่อเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...
3.2.4 ให้นักเรียนยกตัวอย่างบุคคล หรือการกระทำที่แสดงว่าปฏิบัติตามค่านิยมทางพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...

ข. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.2.5 ให้นักเรียนจัดทำสมุดภาพประวัติและผลงานของบุคคลตัวอย่างที่มีค่านิยมสอดคล้องกับบทเรียน.....	...	...	...	...	...
3.2.6 ให้นักเรียนสัมภาษณ์พระสงฆ์หรือบุคคลตัวอย่างเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต.....	...	...	...	...	...
3.2.7 จัดป้ายนิเทศ หรือนิทรรศการแสดงประวัติ ผลงานของบุคคลตัวอย่าง.....	...	...	...	...	...
3.2.8 เขียนเรียงความในหัวข้อเรื่องบุคคลที่นักเรียนยกย่องและแนวทางการนำคุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่างมาปฏิบัติในชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...

3.3 เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในกลุ่มศาสนธรรม

ค่านิยมทางพุทธศาสนา	เนื้อหา
1. ด้านการให้ทาน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สุขุข ปุณฺณสุต อัจฉโย การสังสมบุญย่อมนำสุขมาให้ ▪ บุญกิริยาวัตถุ 10
2. ด้านความเมตตากรุณา	<ul style="list-style-type: none"> ▪ มิตรแท้ - มิตรเทียม
3. ด้านความสันโดษ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ มิตตวินทุกชาดก ▪ สุวัณณหังสชาดก ▪ พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง
4. ด้านความไม่ประมาท	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อตฺตนา โจทยตฺตานํ จงเตือนตนด้วยตน ▪ นิสมฺม กรณํ เสฺโย โครฺครวญฺก่อนแล้วจึงทำ ▪ อภินทปัจจเวกขณํ 5 ▪ ธาตุ 4 ▪ สมบัติ 4 วิบัติ 4 ▪ สติปัฏฐาน 4 ▪ วัฏฏะ 3 ▪ ไตรลักษณ์ ▪ ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย ▪ ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ▪ นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ด้านการพึ่งตน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อตฺตนา โจทยตฺตานํ จงเตือนตนด้วยตน ▪ มงคล 38 เรื่อง มีศีลปวิทยา ▪ พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง
6. ด้านการใช้ปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> ▪ โภคส 3 ▪ นิสมฺม กรณํ เสฺโย โครฺครวญฺก่อนแล้วจึงทำ

ค่านิยมทางพุทธศาสนา	เนื้อหา
ด้านการใช้ปัญญา (ต่อ)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ-โทษ และทางออก ▪ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิดแบบขยายปลูกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ ▪ ปัญญา 3 ▪ สุตสุตฺตํ ลภเต ปญฺญํ ผู้ฟังด้วยดียอมได้ปัญญา ▪ มงคล 38 เรื่อง พังธรรมตามกาล สนทนารธรรมตามกาล ▪ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ ▪ วิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
7. ด้านการฝึกตน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ไตรสิกขา ▪ กรรมฐาน 2 ▪ พระพุทธศาสนากับการพัฒนาตนเองและครอบครัว ▪ บุญนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา ▪ ราชาวาทชาดก ▪ มรรคมีองค์ 8 ▪ บุญกิริยวัตถุ 10 ▪ อุตฺตา หเว ชิตํ เสยฺโย ชนฺตณนํนํแลตฺถิกวํ
8. ด้านการเห็นคุณค่าชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สุข 2 (กายิก , เจตสิก) ▪ คินิสุข ▪ สุข 2 (สามิส , นีรามิส) ▪ มงคล 38 เรื่อง ประพฤติธรรม เว้นจากความชั่ว ▪ กลุยานการี กลุยานํ ปาปการี จ ปาปกํ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ▪ อัตถะ 3 ▪ ฌมฺมจารี สุขํ เสติ ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข
9. ด้านความเป็นอิสระ ไม่ยึดติด	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ไตรสิกขา ▪ ธาตุ 4 ▪ อภินนปัจเจกชนนํ 5 ▪ อายตนะ ▪ ฌาน - ญาณ ▪ ไตรลักษณ์ ▪ มรรคมีองค์ 8 ▪ อัตฺตา - อนัตตา

ก. กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.3.1 อธิบายประกอบการตั้งคำถามเพื่อเชื่อมโยงหลักธรรมสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง....	...	...	...	...	...
3.3.2 ใช้กรณีตัวอย่างให้นักเรียนอภิปรายสภาพ ปัญหา และเสนอวิธีแก้ปัญหา ด้านจริยธรรมและค่านิยมของบุคคล.....	...	...	...	...	...
3.3.3 ฝึกปฏิบัติสมาธิแล้วสรุปคุณค่าที่ได้จากการปฏิบัติ.....	...	...	...	...	...
3.3.4 ศึกษาคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา หรือเลือกเรื่องที่สนใจ เช่น ชาดก โดยเน้น คุณค่าและการนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน.....	...	...	...	...	...
3.3.5 สร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนตัดสินใจและแสดงค่านิยมของตนเอง.....	...	...	...	...	...
3.3.6 แสดงละครหรือบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
3.3.7 นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่ได้พบทั้งในเชิงบวกและลบ แล้วร่วมแสดง ความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติในชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...
3.3.8 จัดกิจกรรมการสอนด้วยวิธี Storyline โดยนำเนื้อหาที่สอนมาผูกเป็นเรื่อง มีการกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องโดยใช้คำถามหลัก องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น.....	...	...	...	...	...
3.3.9 จัดอภิปรายถึงคุณค่า และการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติใน ชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...

ข. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.3.10 จัดทัศนศึกษาออกสถานที่.....	...	...	...	...	...
3.3.11 จัดให้นักเรียนเข้าค่ายคุณธรรม.....	...	...	...	...	...
3.3.12 จัดการแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ.....	...	...	...	...	...
3.3.13 จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่โรงเรียนและชุมชน.....	...	...	...	...	...
3.3.14 จัดป้ายนิเทศ หรือนิทรรศการเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง.....	...	...	...	...	...
3.3.15 จัดกิจกรรมพานักเรียนไปเยี่ยมและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ / ผู้ด้อยโอกาส	...	...	...	...	...
3.3.16 นักเรียนศึกษาปัญหาสังคมแล้วเสนอแนวทางการนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนามาใช้แก้ปัญหาร่วมกับโรงเรียนและชุมชน.....	...	...	...	...	...
3.3.17 เขียนเรียงความในหัวเรื่องคุณค่าและแนวทางการปฏิบัติหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม.....	...	...	...	...	...

กิจกรรมเสริมหลักสูตร (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.3.18 จัดให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้ค่านิยมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เสนอความคิดเห็น จัดทำเป็นรายงานเสนอเป็นผลงาน.....	...	...	...	...	...
3.3.19 ร่วมกับพระสงฆ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดทำเอกสารหรือนิทานที่เสริมสร้างค่านิยมทางพุทธศาสนาเผยแพร่ให้แก่โรงเรียนและชุมชน.....	...	...	...	...	...
3.3.20 จัดให้นักเรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
3.3.21 นักเรียนจัดทำบันทึกการปฏิบัติตนในด้านค่านิยมและจริยธรรม แล้วเสนอแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองภายใต้คำแนะนำของครู	...	...	...	...	...
3.3.22 ให้นักเรียนจัดทำสมุดภาพเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิต หรือการกระทำที่เป็นแนวทางการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน.....	...	...	...	...	...
3.3.23 มอบประกาศนียบัตรแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม.....	...	...	...	...	...

4. สื่อการเรียนการสอน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ก. หลักการ					
4.1 พิจารณาสื่อที่กระตุ้นให้ใช้ความคิด.....	...	...	...	...	...
4.2 พิจารณาสื่อที่สร้างความสนใจไปสู่การปฏิบัติ.....	...	...	...	...	...
4.3 พิจารณาสื่อที่สร้างความเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้น.....	...	...	...	...	...
ข. การใช้สื่อการเรียนการสอน					
4.4 ของจริง.....	...	...	...	...	...
4.5 ใบความรู้.....	...	...	...	...	...
4.6 ใบงาน.....	...	...	...	...	...
4.7 ชุดการสอน.....	...	...	...	...	...
4.8 พระไตรปิฎก.....	...	...	...	...	...
4.9 หนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	...	...	...	...	...
4.10 รูปภาพหรือภาพโปสเตอร์.....	...	...	...	...	...
4.11 พจนานุกรมทางพระพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
4.12 นิทานชาดก หรือนิทานที่แฝงคติธรรม.....	...	...	...	...	...
4.13 ข่าวจากหนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ.....	...	...	...	...	...
4.14 สไลด์.....	...	...	...	...	...
4.15 วีดิทัศน์.....	...	...	...	...	...
4.16 ซีดี-รอม.....	...	...	...	...	...
4.17 เทปบรรยายธรรมะ / เทปเพลงธรรมะ.....	...	...	...	...	...
4.18 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)	...	...	...	...	...
4.19 ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต					
4.19.1 สถาบันทางการศึกษาของพระสงฆ์.....	...	...	...	...	...
4.19.2 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
4.20 แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เช่น วัด ศูนย์พระพุทธศาสนา.....	...	...	...	...	...
4.21 วิทยากร ได้แก่ พระสงฆ์.....	...	...	...	...	...

5. การวัดและประเมินผล

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ก. หลักการ					
5.1 เน้นการนำมาใช้ในชีวิตจริง.....	...	...	...	...	...
5.2 ให้มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง.....	...	...	...	...	...
5.3 เน้นพฤติกรรมของนักเรียนที่พัฒนาไปในเชิงบวก.....	...	...	...	...	...
ข. วิธีการ					
5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล					
5.4.1 สังคมมิติ.....	...	...	...	...	...
5.4.2 แบบทดสอบ.....	...	...	...	...	...
5.4.3 แบบสัมภาษณ์.....	...	...	...	...	...
5.4.4 แบบวัดเจตคติ.....	...	...	...	...	...
5.4.5 แบบสร้างสถานการณ์จำลอง.....	...	...	...	...	...
5.4.6 แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรม.....	...	...	...	...	...
5.4.7 แฟ้มสะสมงาน.....	...	...	...	...	...
5.5 ผู้มีส่วนร่วมในการประเมินนอกจากครูผู้สอน					
5.5.1 นักเรียน.....	...	...	...	...	...
5.5.2 เพื่อนนักเรียน.....	...	...	...	...	...
5.5.3 ผู้ปกครอง.....	...	...	...	...	...

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา

1. การกำหนดวัตถุประสงค์

---

2. การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

---

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งแบ่งตามเนื้อหาในสาระการเรียนรู้ที่จัดอยู่ในกลุ่มต่างๆ ดังนี้

3.1 กลุ่มศาสนพิธี

3.2 กลุ่มศาสนบุคคล

3.3 กลุ่มศาสนธรรม

---

4. สื่อการเรียนการสอน

---

5. การวัดและประเมินผล

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวณัฐสุดา จตุรภากุล เกิดวันที่ 11 กรกฎาคม 2522 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกสังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อปีการศึกษา 2543 เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544 และ สำเร็จการศึกษาระดับศึกษาศาสตร์ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เมื่อปีการศึกษา 2546